

MOŽNOSTI RIEŠENIA OTÁZKY MALOLETÝCH BEZ SPRIEVODU
POSSIBILITIES TO RELATE MALETOUS
QUESTIONS WITHOUT SPREAD

MONIKA MAČKINOVÁ

Abstrakt

Starostlivosť o chudobných a zraniteľných ľudí patrí oddávna k hlavným prioritám sociálnej práce. Jednou z takýchto skupín sú i žiadatelia o azyl. Práve tu má sociálny pracovník možnosť stretnúť maloletých bez sprievodu – utečenecké deti. Deti, ktoré sú bez sprievodu rodičov alebo zákonného zástupcu plne odkázané na poskytovanú starostlivosť azylového zariadenia a priamu pomoc sociálneho pracovníka. Práve v období dospievania maloletých je dôležité vnímať zvýšenú potrebu edukácie a možnosti, ktoré dieťa má. Cieľom práce je analýza problematiky nelegálnej migrácie a maloletých bez sprievodu na území Slovenskej republiky. Základnými použitými prameňmi sú bibliografické rozhovory s prijatými maloletými, ktoré som počas pôsobenia v tomto zariadení zhromažďovala. Práca analyzuje výsledky získané z dotazníka spojeného s osobným rozhovorom za prítomnosti tlmočníka. Pritom sme sa snažili priblížiť problematiku maloletých bez sprievodu, ktorí prichádzajú na územie Slovenskej republiky.

Za celkový cieľ sme si kládli zmapovanie situácie v oblasti starostlivosti o maloletých bez sprievodu. Zvolené metódy sú tvorené, právnou časťou spracovania problematiky maloletých. V čase rastúcich sociálnych problémov spojených s nezamestnanosťou, chudobou, keď stále viac ľudí mení svoje pôsobisko, utečenci nie sú výnimoční v tom, že opustili domov, výnimoční sú v tom, že oni sa domov vrátiť nemôžu. Nezáleží totiž na tom, či sa utečenci alebo násilne vyst'ahované osoby nachádzajú vo vzdialených táboroch alebo v našom bezprostrednom susedstve. Vždy sa dá nájsť spôsob ako im pomôcť a podať pomocnú ruku. Najprv si treba uvedomiť a formovať verejnú mienku, že utečenci nepredstavujú hrozbu. Oni sami sú ohrozovaní a potrebujú pomoc a ochranu. Utečenci sú ľudia, ktorí môžu byť pre spoločnosť prínosom. Aj my, podobne ako ostatní ľudia z radov širokej verejnosti, môžeme svojimi postojmi podporiť vládu pri prijímaní politiky - vnútornej i zahraničnej - ktorá môže utečencom pomôcť nájsť bezpečie.

Kľúčové slová: azyl, azylová problematika, legislatíva, maloletí bez sprievodu, sociálna práca

Abstrakt

For a long time, the main focus of social care has been to help poor and vulnerable people. This includes children who are separate from their parents or legal guardians, and fully dependant on the provided system of care in asylum institutes, as well as the direct help of social workers. The International Convention of the Right of the Child recommends that education is essential for every child, including refugee children. Access to education during adolescence is particularly important because through it children will have the opportunity to achieve their full potential. With appropriate planning, social workers can influence the possible future way of life of a child and his/her skills. The aim of the thesis is to analyze of problems of illegal migration in Slovak republic. The resources for the thesis were interviews with children refugees, who lived in this institution. The method was the analysis of results from questionnaires and personal interviews. The main goal was to present situation in care of children refugees with no parents or accompany. Theoretical part consists mostly from laws of Slovak Republic. In present situation, when we have to face problems with unemployment, poverty, when more and more people move, refugees are not special in that fact, they have left their homes, and they are special, because they can not go back. It does not mater if refugees are situated in camps far away or in neighbourgh, every time we can find the way how to help them. It is important to influence public opinion, that refugees are not danger. They themselves are endangered and need our help and protection. Refugees are people, who can be a benefit for major population. We and also public can support our government to accept new politics, both internal and foreign, that can help refugees to find safety. Children without company are very risky group, because they are dependent on adults. So they can be abused and become the subject of social pathology.

Key words:

asylum, asylum problematic, legislation, child, unaccompanied minor, social work.

Úvod

Ak orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately hľadá pre MBS trvalé riešenie, musí konať v najlepšom záujme dieťaťa. Pod pojmom trvalé riešenie

sa pritom v prvom rade rozumie zlúčenie s rodinou. Táto sa uskutočňuje buď cestou dobrovoľného návratu MBS do krajiny pôvodu a následného zlúčenia s rodinou v krajine pôvodu, alebo cestou zlúčenia s rodinou v tretej krajine. Medzi ďalšie možnosti trvalého riešenia patrí vstup MBS do azylového konania alebo udelenie tolerovaného pobytu. Poslednou možnosťou je integrácia MBS na území SR. (Guličová, 2009).

Dobrovoľný návrat a zlúčenie maloletého bez sprievodu s rodinou v krajine pôvodu

Dobrovoľný návrat MBS sa realizuje v súlade so zákonom o sociálnoprávnej ochrane detí a sociálnej kurately. Ten ukladá miestne príslušnému úradu práce povinnosť informovať zastupiteľský úrad krajiny, v ktorej má MBS obvyklý pobyt, o prijatých opatreniach v záujme návratu alebo premiestnenia MBS a žiada o jeho návrat alebo premiestnenie do jeho domovskej krajiny. (Zákon NR SR č. 27/2009 Z.z.).

Vlastný návrat sa realizuje za pomoci medzinárodnej organizácie pre migráciu v SR, známej ako IOM, cestou programu asistovaných dobrovoľných návratov. Finančné náklady na takýto návrat pritom znáša SR. Príprava dobrovoľného návratu začne vyplnením registračného formulára a podpísaním vyhlásenia o vôle vrátiť sa do krajiny pôvodu pomocou IOM. Kópia týchto dokumentov IOM Bratislava posieľa IOM v krajine pôvodu MBS s cieľom preveriť uvedené údaje, kontaktovať príbuzných MBS získať písomné potvrdenie o ochote rodiny MBS si ho prevziať do riadnej starostlivosti. V prípade, ak MBS takúto rodinu nemá ale želá si vrátiť sa do domovskej krajiny, IOM Bratislava zabezpečí jeho návrat a v spolupráci s IOM v krajine pôvodu ho odovzdá príslušným štátnym orgánom. Od začiatku konania cez prevzatie MBS od jeho opatrovníka až po jeho odovzdanie rodičom alebo príslušným orgánom v krajine pôvodu zabezpečuje IOM celkové logistické zabezpečenie. Toto zabezpečenie zahŕňa transfer MBS do krajiny pôvodu, získanie potrebných cestovných dokladov pre MBS, prevod relevantnej písomnej dokumentácie ako aj spracovanie úradného protokolu o odovzdaní a prevzatí maloletého. (Guličová, 2009).

Zlúčenie maloletého bez sprievodu s rodinou v tretej krajine

Ďalšou možnosťou trvalého riešenia je dobrovoľné zlúčenie MBS s rodinou v tretej krajine. Túto možnosť volia väčšinou MBS, ktorí boli zadržaný počas

nelegálnej cesty za svojimi rodinnými príslušníkmi spravidla legálne žijúcimi v niektorej z členských krajín EÚ. Zlúčenie MBS je pritom možné vykonať:

- a) cestou podania žiadosti o udelenie pobytu v inom členskom štáte EÚ za účelom zlúčenia,
- b) cestou azylového konania, kedy sa členskému štátu EÚ, v ktorom sa legálne zdržuje rodinný príslušník alebo príbuzný MBS, postúpi k posúdeniu žiadosti MBS o azyl, ktorú tento podal v SR. (Fajnorová, Številová, 2009).

V prvom prípade sa zlúčenie realizuje v súlade so zákonom o sociálnoprávnej ochrane detí a sociálnej kurately. Ten ukladá miestne príslušnému úradu práce povinnosť informovať zastupiteľský úrad krajiny, v ktorej MBS síce nemá obvyklý pobyt ale v ktorej sa nachádza jeho rodič alebo osoba, ktorá sa o MBS osobne stará. Úrad postupuje zastupiteľskému úradu informácie o prijatých opatreniach v záujme zlúčenia. Prostredníctvom zastupiteľského úradu tiež zisťuje, či tretia krajina MBS prijme a či daný rodinný príslušník alebo príbuzný má v krajine legálny pobyt, ktorý je základnou podmienkou zlúčenia. Úlohou ústredia je takisto zabezpečenie všetkých potrebných dokladov potrebných k realizácii tohoto procesu. Medzi takéto patria hlavne:

- potvrdenia o príbuzenských vzťahoch medzi MBS a osobami, s ktorými sa chce zlúčiť,
- potvrdenie o legálnosti pobytu týchto osôb v cieľovej krajine,
- prehlásenia o vôli týchto osôb k zlúčeniu sa s MBS.

Navyše, ak sa MBS zlučuje s iným než rodičom, ústredie zabezpečuje aj súhlas rodičov MBS, že s takýmto zlúčením súhlasia. To však neplatí, pokiaľ rodičia nie sú nažive alebo sa zdržiavajú na neznámom mieste.

V druhom prípade k zlúčeniu dochádza na základe pravidiel uvedených v nariadení rady EÚ č. 343/2003; Dublin II. Ak sa totiž počas azylového konania zistí, že MBS má v niektorom z členských štátov EÚ rodinného príslušníka, ktorý sa tam zdržiava oprávnené, tak je tento štát zodpovedný za preskúmanie jeho žiadosti o udelenie azylu. V takomto prípade sa Dublinské stredisko Migračného úradu MV SR skontaktuje s Dublinským strediskom predmetného členského štátu, a v prípade že tento akceptuje svoju zodpovednosť, vydá rozhodnutie o zamietnutí žiadosti o azyl ako neprípustnej. Následne Dublinské stredisko Migračného úradu MV SR začne vykonávať úkony smerujúce k transferu MBS do tohoto štátu, ktorý ak je to možné,

zlúči MBS s jeho rodinou alebo rodinným príslušníkom, ak je to v najlepšom záujme MBS. (Nariadenie Rady (ES) č. 343/2003).

Zlučovanie MBS s rodinou v niektorom z členských štátov EÚ upravuje aj smernica o práve na zlúčenie rodiny. Smernica však garantuje zlúčenie len pomerne úzkemu okruhu rodinných príslušníkov, a to manželovi alebo manželke garanta a ich maloletým deťom, pričom garant musí byť držiteľom povolenia na pobyt v minimálnej dĺžke jedného roka. Smernica pojednáva aj utečencov, pričom v ich prípade sa nevyžaduje vlastnenie povolenia na pobyt pred zlúčením rodinných príslušníkov. Navyše, v ich prípade sa povoľuje zlúčenie rodiny aj pre ďalších rodinných príslušníkov, ktorí sú od utečenca závislí. (Smernica Rady 2003/86/ES).

Udelenie azylu maloletému bez sprievodu

Konanie o udelenie azylu alebo poskytnutie doplnkovej ochrany je upravené zákonom o azyle, pričom konanie ako také sa vedie v súlade so správnym poriadkom. Azyl je definovaný zákonom ako ochrana poskytnutá SR pre osobu, ktorá má opodstatnené obavy z rasového, náboženského, kultúrneho politického či národnostného prenasledovania. Prenasledovaním sa pritom myslí závažné alebo opakované porušovanie základných ľudských práv alebo konanie namierené proti osobám určitého pohlavia alebo proti deťom. Zákon definuje aj doplnkovú ochranu, ktorá je druhom medzinárodnej ochrany pred vážnym bezpráviem, ako napríklad uloženie trestu smrti, mučenie, neľudské alebo ponižujúce zaobchádzanie počas medzinárodného alebo vnútroštátneho ozbrojeného konfliktu. Pôvodcom prenasledovania alebo vážneho bezprávia môže byť jednak štát, alebo iný subjekt pôsobiaci na jej území. (Zákon NR SR č. 414/2007 Z.z.).

Samotné konanie o udelenie azylu sa v prípade MBS iniciuje podaním jeho žiadosti o udelenie azylu, na miestne príslušnom útvare PZ MV SR, cestou jeho zákonného zástupcu alebo súdom ustanoveného opatrovníka. Následne útvar PZ MV SR zabezpečí odňatie a zavedenie odtlačkov prstov MBS do centrálnej daktyloskopickkej databázy EURODAC a odoberie cestovný doklad alebo preukaz totožnosti MBS, ktorému o tom vydá potvrdenie a vydá mu preukaz žiadateľa o azyl. Kópia osobných dokladov sa spolu so žiadosťou o azyl následne zašle Migračnému úradu MV SR. Do 24 hodín od podania žiadosti sa MBS musí dostaviť do záchytného tábora v Humennom, pričom prevoz mu zabezpečí detský domov v Hornom Orechovom. V záchytnom tábore absolvuje MBS lekárske vyšetrenia na prenosné

infekčné choroby. Následne sa premiestni do pobytového tábora v Opatovskej Novej Vsi alebo v Rohovciach. Tu sa vykoná poučenie MBS o právach a povinnostiach počas konania o udelenie azylu a to v jazyku, ktorému MBS rozumie. Za prítomnosti opatrovníka potom Migračný úrad MV SR vykoná s MBS vstupný pohovor, s prihliadnutím na jeho vek a stupeň rozumovej a vôľovej vyspelosti, počas ktorého sa vyplní dotazník s cieľom čo najspoľahlivejšieho zistenia skutkového stavu. Okrem týchto informácií obstará Migračný úrad MV SR aj ďalšie potrebné údaje tak, aby sa naplnili všetky ustanovenia správneho poriadku vzťahujúce sa na dokazovanie v azylovom konaní. Práva účastníka azylového konania pritom v prípade MBS preberá jeho opatrovník v plnom rozsahu vrátane možnosti nechať sa v konaní zastúpiť advokátom. (Zákon NR SR č. 414/2007 Z.z.).

Rozhodnutie o výsledku konania o udelení azylu sa vydá najneskôr do 90 dní od jeho začiatku. Výsledkom rozhodnutia môže byť:

- a) zamietnutie žiadosti ako neprípustnej, pričom k takémuto rozhodnutiu dôjde v prípade ak sa zistí, že niektorý členský štát EÚ už azyl MBS udelil, alebo že na preskúmanie jeho žiadosti je príslušný iný členský štát EÚ.;
- b) zamietnutie žiadosti ako zjavne neopodstatnenej, pričom k takémuto rozhodnutiu dôjde v prípade ak žiadateľ nepreukáže opodstatnené obavy z prenasledovania. Avšak žiadosť, ktorú podal MBS nie je zo zákona možné zamietnuť týmto spôsobom.;
- c) udelenie azylu, pričom k takémuto rozhodnutiu dôjde ak sa potvrdia opodstatnené obavy MBS z prenasledovania. Jeho udelením získa MBS právo na trvalý pobyt v SR spojený so všetkými výhodami tohto pobytu ako aj právo na vydanie cestovného dokladu pre utečencov.
- d) neudelenie azylu ale poskytnutie doplnkovej ochrany, pričom k takémuto rozhodnutiu dôjde ak sa zistí, že MBS sa v prípade návratu do krajiny pôvodu vystaví hrozbe vážneho bezprávia. Doplnková ochrana sa MBS udeľuje automaticky na jeden rok s možnosťou jeho ďalšieho pravidelného predlžovania na základe žiadosti opatrovníka MBS. Pričom na jeho základe sa získava aj povolenie na prechodný pobyt.;
- e) neudelenie azylu a neposkytnutie doplnkovej ochrany, pričom v prípade takéhoto rozhodnutia môže žiadateľ podať opravný prostriedok v lehote

30 dní odo dňa doručenia rozhodnutia. (Zákon NR SR č. 414/2007 Z.z.; Nariadenie Rady (ES) č. 343/2003).

Rozhodnutia v konaní o udelenie azylu sa zo zákona doručujú opatrovníkovi MBS alebo jeho právnomu zástupcovi. Ak toto rozhodnutie nespĺňa predstavy a požiadavky MBS, opatrovník môže v jeho mene podať opravný prostriedok. Konanie sa však môže aj zastaviť, a to v prípade, ak už bolo o žiadosti predtým raz právoplatne rozhodnuté, ak žiadateľ o azyl opustí územie SR alebo sa zdržiava mimo tábor bez priepustky viac ako sedem dní. Proti zastaveniu konania je zo zákona možné podať rozklad. (Zákon NR SR č. 40/2006 Z.z.).

Udelenie tolerovaného pobytu maloletému bez sprievodu

Nakoľko podľa platnej legislatívy nie je MBS možné zaistiť a ani vyhostiť, jeho prítomnosť na území SR sa upraví poskytnutím tolerovaného pobytu. Účelom tolerovaného pobytu je v súlade so zákonom o pobyte cudzincov umožniť legálne zotrvanie MBS na území SR, a to po dobu najviac 180 dní, pričom existuje možnosť opakovaného predĺženia. Prvotnú žiadosť o tolerovaný pobyt, v prípade detského domova v Hornom Orechovom, podáva v mene a za prítomnosti MBS poverený zamestnanec na útvare HCP PZ MV SR v Trenčíne. Po ustanovení opatrovníka môže útvar PZ MV SR na základe jeho žiadosti vydať MBS cudzinecký pas, ak tento nemá vlastný cestovný doklad. Do tohoto dokladu sa vyznačí tolerovaný pobyt, ktorý sa následne overí pečiatkou so štátnym znakom SR a podpisom príslušníka PZ MV SR. Tolerovaný pobyt sa MBS predlžuje až do doby, kým nedosiahne vek 18 rokov, a to na základe pravidelne opakovanej žiadosti podanej jeho opatrovníkom. Tolerovaný pobyt okrem toho môže zaniknúť jeho zrušením, uplynutím doby platnosti, alebo prihlásením sa zákonného zástupcu MBS na Slovensku. (Fajnorová, Številová, 2009).

Integrácia maloletého bez sprievodu na území Slovenskej republiky

Integrácia MBS v SR sa vykonáva najmä v detskom domove pre MBS v Hornom Orechovom, kde sa MBS spravidla zdržiavajú až do dosiahnutia plnoletosti. Integrácia prebieha v súlade s Dohovorom o právach dieťaťa, podľa ktorého sa MBS, ktorého rodina sa zdržiava na neznámom mieste, má poskytnúť rovnaká starostlivosť ako deťom, ktoré sú občanmi SR. Osobitná starostlivosť sa pritom venuje ich kultúrnym, náboženským a jazykovým odlišnostiam. (Fajnorová, Številová, 2009).

Ministerstvo MPSVaR SR dopracovalo v roku 2009 dokument s názvom Koncepcia integrácie cudzincov v SR. Tento dokument, ktorý bol schválený uznesením vlády SR č. 338/2009, obsahoval návrhy ministerstva pre oblasti

legislatívy, organizácie a integrácie cudzincov v podmienkach SR. Jednou z cieľových skupín tejto koncepcie sú aj MBS s udeleným povolením na tolerovaný pobyt, avšak samotný dokument sa im venuje len okrajovo. Oblasti, ktoré s cieľom zlepšovania situácie MBS dokument zastrešuje, sú:

- sociálnoprávna ochrana a sociálna kuratela,
- prístup k sociálnym službám,
- prístup k štátnym sociálnym dávkam,
- prístup k systému sociálneho zabezpečenia,
- prístup k zdravotníckej starostlivosti,
- podpora aktivít vedúcich k sebestačnosti,
- zvyšovanie informovanosti pracovníkov úradu práce vo veciach migrácie a integrácie MBS,
- prístupu k bývaniu a k sociálnemu bývaniu,
- čiastočne oblasť vzdelávania. (Uznesenie vlády SR č. 338/2009).

Cieľom integrácie je pomôcť MBS pri prekonávaní negatívnych následkov jeho odlúčenia od rodiny a kultúrneho šoku v súvislosti s jeho príchodom na územie SR. Správny integračný proces MBS by mal okrem iného zahŕňať:

- pridelenie vhodného opatrovateľa,
- vytvorenie pozitívnych sociálnych väzieb,
- vstup do vzdelávacieho procesu SR,
- pozitívnu interkultúrnú interakciu,
- návrat k tradičnému spôsobu života MBS. (Fajnorová, Številová, 2009).

Maloletí bez sprievodu sú deti, ktoré nedovršili vek 18 rokov, nachádzajú sa mimo územia svojej vlasti, sú odlúčené od oboch rodičov a nie je o nich postarané osobou, ktorá je za ich výchovu podľa práva alebo zvyku zodpovedná.

Maloletí bez sprievodu sú cez program „**Odlúčené deti v Európe**“, (iniciatíva UNHCR a Save the Children), (Ayotte W, 2000) nazývané „**odlúčené deti**“, pričom definícia tohto termínu sa sústreďuje na hlavné problémy, ktorým musia tieto deti čeliť.

Maloletí bez sprievodu, sú maloletí cudzinci, ktorí boli zaistení pri ilegálnom prekročení hraníc Slovenskej republiky a ich rodičia, opatrovníci alebo najbližší žijúci plnoletí rodinní príslušníci sa nachádzajú na území iného štátu alebo v krajine pôvodu alebo nemajú žiadne informácie o mieste pobytu rodičov alebo najbližších žijúcich rodinných príslušníkov alebo nikto z najbližšej rodiny nežije, prípadne je maloletý

v sprievode rodinného príslušníka, ktorý však nie je zákonným zástupcom maloletého.

*Všetky tieto deti sú „**deti odlúčené**“ a majú nárok na „**medzinárodnú pomoc a ochranu**“ s využitím medzinárodných prostriedkov, ako aj prostriedkov jednotlivých krajín. Odlúčené deti hľadajú útočisko v inej krajine z rôznych dôvodov. Môže to byť strach z prenasledovania alebo nedostatku bezpečia z dôvodov porušovania ľudských práv, vojnového konfliktu alebo nepokojov v ich vlasti. Môžu to byť obeť pohlavného zneužívania alebo iného vykorisťovania alebo unikajúce do Európy z dôvodu citeľnej straty alebo nedostatku lásky a starostlivosti. (CRC, články 1 až 22; Haagsky dohovor o ochrane detí, schválený v roku 1996, článok 6; Smernice HCR, § 3.1; ACRE, § 8 a 1; Rezolúcia EÚ o maloletých bez sprievodu dospelých, článok 1)*

Tieto deti môžu tiež hľadať útočisko v Európe v snahe utiecť pred podmienkami, v ktorých boli hrubo ponižované.

Bez ohľadu na spôsob, akým deti prichádzajú do Slovenskej republiky, či už samostatne, sprevádzané prevádzачmi, obchodníkmi, alebo pri chýbajúcich dokladoch a dokumentoch dôležitých pre azylovú procedúru, **sociálne potreby dieťaťa musia vždy zostať prvoradé.**

Dospievajúce dievčatá patria medzi najviac postihnuté obeť násillia a neistoty v situáciách spojených s útekou. Medzinárodná humanitárna organizácia (UNHCR) s celosvetovou pôsobnosťou poskytuje utečencom medzinárodnú ochranu a pomoc a vytvorila zvláštny program zameraný **na ochranu a pomoc mladým dievčatám a ženám** - People Oriented Planning (POP – Plánovanie s ľudskou dimenziou) s cieľom motivovať pracovníkov, aby sa viac sústredili na ochranu a pomoc ženám a mladým dievčatám. Nakoľko táto zraniteľná skupina prežila rôzne formy násillia:

- znásillenie, jednotlivé formy sexuálneho násillia z politických alebo rasových dôvodov,
- neľudské zaobchádzanie z dôvodu prekročenia sociálnej normy,
- mrzačenie ženských pohlavných orgánov – forma mučenia,
- nútená interrupcia, sterilizácia.

Medzi deti ktoré sú najviac vystavené riziku rozvinutia okamžitých alebo dlhotrvajúcich psychických porúch, patria:

- deti bez sprievodu,
- deti, ktorých člen blízkej rodiny zomrel, bol zabitý alebo je nezvestný,
- deti, ktoré zažili obzvlášť traumatizujúce udalosti,

- deti, so symptómami psychosociálnych porúch,
- fyzicky alebo mentálne handicapované deti.

Adolescenti môžu mať problémy:

- normálne vývojovými úlohami spojené s formovaním identity, so zvládnutím agresívnych a sexuálnych impulzov,
- modifikácie klasickej hierarchie kvôli chýbajúcim rodičom,
- vzťahy trpia vážnym roztrhnutím a rozpadnutím,
- morálne, spoločenské a kultúrne hodnoty sú otázne, vymedzenie medzi dobrým a zlým nie je jasné,
- v prípade diferencie medzi pôvodnými hodnotami a hodnotami hostiteľskej krajiny je prispôsobovanie sa týmto hodnotám zdĺhavejšie.

V zmysle medzinárodných zmlúv o ľudských právach a základných slobodách, ktoré Slovenská republika ratifikovala, ***najmä Dohovoru o právach dieťaťa, Ústavy Slovenskej republiky a príslušných všeobecne záväzných právnych predpisov majú maloletí bez sprievodu univerzálne práva,*** tak ako iní ľudia, okrem toho majú práva ako deti a osobitné práva ako žiadatelia o azyl, s ohľadom na ich aktuálnu sociálnu pozíciu odlúčenia.

Vychádzajúc z uvedených skutočností maloletému bez sprievodu (ďalej len „maloletý“) musí byť poskytnutá adekvátne komplexná starostlivosť, za dodržania podmienok vyplývajúcich pre Slovenskú republiku z medzinárodných dohovorov.

Vychádzajúc z potreby riešiť problematiku maloletých bez sprievodu na území Slovenskej republiky, pristúpili Migračný úrad Ministerstva vnútra SR, Úrad Vysokého komisára OSN pre utečencov, Zastupiteľský úrad na Slovensku (UNHCR) a Slovenská humanitná rada (SHR) v júli 2002 k spolupráci v podobe realizácie spoločného projektu, ktorého cieľom bolo a zostáva maximálne možné pokrytie potrieb odlúčených detí a povinností, ku ktorým sa Slovensko v zmysle zabezpečenia starostlivosti o maloletých bez sprievodu rodičov alebo iných zákonných zástupcov zaviazalo.

Vo februári 2004 schválilo Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR návrh na zriadenie detského domova pre maloletých bez sprievodu. Doba umiestnenia by mala byť dostatočným časovým intervalom na to, aby sa presne definovalo trvalé riešenie :

- Reunifikácia (zlúčenie s vlastnou rodinou)

- Repatriácia (návrat do krajiny pôvodu)
- Azyl (žiadosť o udelenie azylu)

Z dôvodu, že Slovenská republika nemala toho času legislatívne upravené problematiku riešenia maloletých bez sprievodu, a taktiež nebolo možné podľa všeobecné záväzných právnych predpisov zriadiť takéto zariadenie, transformáciou a vnútornou reorganizáciou Detského mestečka v Trenčíne - Zlatovce bolo takéto zariadenie otvorené v Hornom Orechovom pod názvom Detský domov pre maloletých bez sprievodu dňa 14. apríla 2005.

Detský domov pre maloletých bez sprievodu bol organizačnou súčasťou Detského mestečka v Trenčíne – Zlatovce, ako detašované pracovisko bez právnej subjektivity. Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky vypracovalo návrh zákona, ktorý riešil aj problematiku maloletých bez sprievodu. Národná rada SR dňa 25. mája 2005 sa uzniesla na zákone č. 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a sociálnej kuratele a o zmene a doplnení niektorých zákonov s účinnosťou od 1. septembra 2005. Zariadenie existovalo aj bez toho, aby jeho činnosť mala opodstatnenie v platnej legislatíve.

Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny v Trenčíne v zmysle vyššie citovaného zákona dňa 1. septembra 2005 zriadil Detský domov pre maloletých bez sprievodu v Hornom Orechovom.

Orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately, ktorý umiestňuje maloletého bez sprievodu do zariadenia na výkon rozhodnutia súdu a predloží doklad o lekárskej prehliadke v rozsahu určenom lekárom vrátane diagnostického a laboratórneho vyšetrenia, očkovania a preventívneho opatrenia určeným orgánom na ochranu zdravia v prípade, že tento zabezpečil Úrad hraničnej a cudzineckej polície.

Povinnosť zabezpečiť vykonanie lekárskej prehliadky maloletým bez sprievodu nie je v zmysle platnej legislatívy uložená útvarom Policajného zboru. Je uložená v zmysle **Nariadenia ministra vnútra SR č. 49/2003**, ktoré upravuje jednotný postup útvarov Policajného zboru v prípadoch umiestňovania cudzincov do útvaru policajného zaistenia.

Postupy práce a starostlivosť o deti možno voliť a kombinovať tak, aby zariadenie zriadené pre tento účel plnilo svoju úlohu.

Účel, na ktorý bolo zariadenie zriadené, sa zabezpečuje

a) vykonávaním najmä

1. sociálnej práce,
2. odbornej diagnostiky,
3. pomoci na zvládnutie krízy,
4. špeciálneho sociálneho poradenstva,
5. výchovy,
6. pomoci pri príprave na školské vyučovanie,
7. liečebno-výchovnej starostlivosti,
8. psychologickkej starostlivosti,
9. špeciálno-pedagogickej starostlivosti,
10. resocializácie a resocializačných programov,
11. rekreačnej činnosti,
12. rehabilitačnej činnosti,
13. pracovnej terapie,

b) utváraním podmienok najmä na

1. prípravu stravy,
2. záujmovú činnosť,
3. kultúrnu činnosť,
4. pracovné uplatnenie,
5. úschovu cenných vecí,

c) zabezpečením najmä

1. psychoterapie,
2. stravovania,
3. zdravotnej starostlivosti,
4. vzdelávania a prípravy na povolanie,
5. psychologickkej starostlivosti,

d) poskytovaním starostlivosti najmä

1. bývania,
2. stravovania,
3. obslužných činností,
4. osobného vybavenia.

Poskytovanie starostlivosti maloletým

a) Záujem

Všetky činnosti týkajúce sa detí zohľadňujú v prvom rade záujmy detí na základe ich individuálnych potrieb.

Maloletých je dôležité rozdeliť do vekových skupín a prispôbiť harmonogram činností ich záujmom a celkovej vyspelosti. V súvislosti s rozdelením maloletých do jednotlivých skupín sa vypracovávajú aj plány činnosti s maloletými, v ktorých sa zohľadňuje ich záujem.

b) Nerozlišovanie

Z maloletými sa zaobchádza a majú také isté práva ako deti, ktoré sú občanmi alebo obyvateľmi Slovenskej republiky. V prvom rade sa s nimi zaobchádza ako s deťmi. Všetky okolnosti súvisiace s ich prist'ahovaním sú v tomto prípade vedľajšie.

Podľa Dohovoru o zredukovaní stavu bez štátnej príslušnosti z roku 1961 čl. 2 sa práva vzťahujú na všetky deti bez akejkoľvek diskriminácie z dôvodu rasy, farby pokožky, pohlavia, jazyka, náboženstva, politického alebo iného zmýšľania, náboženstva, politického alebo iného zmýšľania, národnostného, etnického alebo spoločenského pôvodu, majetku, telesnej alebo duševnej nespôsobilosti, rodu a iného postavenia dieťaťa alebo jeho rodičov.

Podľa toho istého dohovoru čl.22 ods.1: Odlúčené utečenecké deti alebo deti žiadajúce o azyl majú právo na ochranu a pomoc pri využívaní práv stanovených v Dohovore.

Podľa Európskeho dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd z roku 1950 používanie práv a slobôd stanovených v tomto dohovore sa zabezpečuje bez diskriminácie z akýchkoľvek dôvodov, ako z dôvodov pohlavia, rasy, farby pokožky, jazyka, náboženstva, politického alebo iného zmýšľania, národnostného alebo spoločenského pôvodu, príslušnosti k národnostnej menšine, majetku, rodu a iného postavenia.

Dohovor o odstránení všetkých foriem diskriminácie žien z roku 1979 ustanovuje opatrenia na eliminovanie všetkých foriem diskriminácie žien a dievčat.

Pri poskytovaní starostlivosti maloletým sa vychádza z medzinárodných zmlúv o ľudských právach a základných slobodách, ktoré Slovenská republika ratifikovala, najmä Dohovoru o právach dieťaťa, Ústavy Slovenskej republiky a príslušných všeobecne záväzných právnych predpisov platných v Slovenskej republike.

c) Právo účasti

Pri rozhodnutiach, ktoré sa týkajú maloletých, sa rešpektujú ich prania a ich názory. Vykonávajú sa také opatrenia, ktoré umožnia ich spoluúčasť v súlade s ich vekom a celkovou vyspelosťou.

V súčinnosti s ustanoveným poručníkom (opatrovníkom) pri prijímaní rozhodnutí sa akceptuje rozhodnutie maloletého o jeho zaradení do azylového procesu, poprípade udelenia tolerovaného pobytu a následného začlenenia do našej spoločnosti alebo návratu do krajiny pôvodu.

d) *Tlmočenie*

Maloletým je k dispozícii tlmočník, ktorý rozpráva ich materinským jazykom v čase, keď sa s nimi vedie rozhovor alebo keď potrebujú využiť určité služby.

Podľa Dohovoru OSN o právach dieťaťa z roku 1989, čl.13: Deti majú právo na slobodu prejavu a právo vyhľadať, dostať a šíriť informácie. V čl.19 Medzinárodného dohovoru o ochrane práv všetkých migrujúcich pracovníkov a ich rodinných príslušníkov z roku 1990, každý má právo na názor bez zasahovania. Každý má právo na slobodu.

e) *Dvojaká kultúra*

Je veľmi dôležité, aby si mohli maloletí udržiavať svoj materinský jazyk, kultúru a náboženstvo. Detská a zdravotná starostlivosť i vzdelanie im je poskytovaná v súlade s ich kultúrnymi potrebami. Zachovávanie kultúry a jazyka má význam i v súvislosti s návratom detí späť do ich vlasti.

Podľa Dohovoru OSN o právach dieťaťa z roku 1989, čl.24: Deti majú nárok na dosiahnutie najvyššej možnej úrovne zdravotného stavu a na používanie liečebných a rehabilitačných zariadení. Podľa čl. 30: Deti patriace k národnostnej, náboženskej alebo jazykovej menšine majú právo vyznávať svoju kultúru, svoje náboženstvo a používať svoj jazyk.

V Medzinárodnom pakte o občianskych a politických právach z roku 1966 čl. 27 sa hovorí: V štátoch, kde existujú národnostné, náboženské alebo jazykové menšiny, sa osobám patriacim k týmto menšinám nesmie odopierať právo hlásiť sa k svojmu náboženstvu a vyznávať ho alebo používať svoj jazyk.

Migrujúci pracovníci a ich rodinní príslušníci majú právo na slobodu myslenia, svedomia a náboženstva podľa čl.12 ods.1. Medzinárodného dohovoru o ochrane práv všetkých migrujúcich pracovníkov a ich rodinných príslušníkov z roku 1990. A čl. 31: hovorí, že štáty zabezpečia rešpektovanie kultúrnej identity migrujúcich

pracovníkov a ich rodinných príslušníkov a nebudú im brániť zachovávať si kultúrne väzby na štát svojho pôvodu.

f) Dôvernosť

O maloletých sa nezverejňujú informácie, ktoré by mohli ohrozovať členov rodiny dieťaťa v jeho materskej krajine. Predtým, ako sa určitým organizáciám alebo osobám poskytnú dôverné informácie, dieťa sa o tom upovedomí, a to spôsobom, ktorý je primeraný jeho veku. Tieto informácie sa nesmú zneužiť alebo využiť na iné účely, než na aké boli pôvodne určené.

Podľa Dohovoru OSN o právach dieťaťa z roku 1989, čl. 16: Deti majú právo na ochranu pred svojvoľným alebo nezákonným zasahovaním do svojho súkromia, rodiny, domova a korešpondencie.

Rezolúcia EÚ, čl.3 ods.1: Informácie o totožnosti a situácii maloletej osoby možno získať rôznymi prostriedkami, predovšetkým prostredníctvom vhodného rozhovoru, ktorý musí prebehnúť čo najskôr a spôsobom primeraným jej veku. Pri vyžadovaní, prijímaní, odosielaní a ukladaní získaných informácií je potrebné postupovať s mimoriadnou opatrnosťou a mlčanlivosťou, aby sa ochránila maloletá osoba aj jej rodinní príslušníci.

g) Informácie

Maloletým je umožnený prístup k informáciám, ako sú napr. ich nároky, dostupné služby, proces udeľovania azylu, údaje o rodine a o situácii v ich vlasti.

Podľa Dohovoru OSN o právach dieťaťa z roku 1989, čl. 17: Štáty zabezpečia, aby deti mali prístup k informáciám z rôznych medzinárodných aj vnútroštátnych zdrojov. Maloletý prostredníctvom internetu môže získavať potrebné informácie o svojej krajine, o situácii vo svojej krajine, poprípade môže nadviazať kontakt so svojimi rodičmi alebo príbuznými vo svojej krajine. Keď si uvedomíme, že maloletí sú dlhodobo odlúčený od svojich rodičov alebo príbuzných, internet je jedným zo spôsobov ako môže dať maloletý správu svojim príbuzným, že je v poriadku.

h) Medzinárodná spolupráca

Organizácie, vládne inštitúcie a odborníci, ktorí poskytujú maloletým ochranu, navzájom spolupracujú v snahe zabezpečiť čo najlepšiu starostlivosť a dodržiavanie práv odlúčených detí.

Rezolúcia EÚ, čl.5 ods.3, písm. c a d: Úrady musia v prípade návratu maloletej osoby spolupracovať s medzinárodnými organizáciami, ako napríklad s organizáciami UNHCR alebo UNICEF a podľa možnosti aj s mimovládnymi organizáciami,

s cieľom zaručiť dostupnosť zariadení slúžiacich na prijatie a starostlivosť v krajine, do ktorej sa maloletá osoba vracia.

i) Školenie personálu

Zamestnanci, ktorí pracujú s maloletými musia absolvovať odborné školenie, ktoré je zamerané práve na prácu s takýmito deťmi. Dôraz je potrebné položiť na to aby sa naučili, ako viesť s deťmi priateľský rozhovor.

Podľa Dohovoru OSN o právach dieťaťa z roku 1989, čl. 3 ods. 3: Štáty zabezpečia, aby inštitúcie, služby a zariadenia zodpovedné za ochranu alebo starostlivosť o deti zodpovedali stanoveným normám, okrem iného aj z hľadiska vhodnosti svojich zamestnancov a spôsobilosti dozoru.

Smernica EÚ, Prijatie, čl. 19 ods. 4: Osoby pracujúce s maloletými osobami bez sprievodu absolvovali alebo sa zúčastňujú vhodnej prípravy zameranej na potreby týchto detí a vzťahuje sa na ne zásada mlčanlivosti, ako je definovaná vnútroštátnych právnych predpisoch, vzhľadom na informácie nadobudnuté počas výkonu práce.

j) Trvanie

Rozhodnutia, ktoré sa prijímajú v súvislosti s maloletými, pokiaľ to je možné sú prijímané tak, aby zohľadňovali dlhodobé záujmy a blaho detí.

Rezolúcia EÚ, čl. 5: Ak sa maloletej osobe neumožní predĺženie pobytu, daný členský štát môže maloletú osobu vrátiť do krajiny jej pôvodu alebo do tretej krajiny pripravenej na jej prijatie iba vtedy, ak pri príchode bude k dispozícii primerané prijatie a starostlivosť.

k) Aktuálnosť

Všetky rozhodnutia, ktoré sa týkajú maloletých, sú časovo aktuálne.

Okrem uspokojenia základných potrieb má každé maloleté dieťa bez sprievodu ktoré sa ocitlo na území Slovenskej republiky právo:

- Účasti. Jeho názory a želania sa musia zohľadniť pri prijímaní každého rozhodnutia, ktoré sa ho týka, primerane veku a vyspelosti.
- Rešpektovanie kultúrnej identity. Je nevyhnutné, aby si zachovali materinský jazyk a väzby na svoju kultúru a náboženstvo. Pri poskytovaní starostlivosti o maloletých, zdravotnej starostlivosti a vzdelávania je potrebné zohľadniť ich kultúrne potreby.

- Informácie a tlmočenie. Má právo na všetky dostupné informácie, napr. o právach, dostupných službách, o procese uchádzania sa o azyl, o vyhľadávaní rodiny, o situácii v krajine pôvodu a pod. v jazyku, ktorému rozumie.
- Napojenie na organizácie, ktoré mu môžu pomôcť.
- Ochranu súkromia. Nezverejňovať informácie, ktoré by mohli ohroziť jeho rodinných príslušníkov v domovskej krajine. Pred zverejnením citlivých informácií iným organizáciám je potrebné získať povolenie maloletého spôsobom primeraným jeho veku. Informácie sa nesmú použiť na iný účel ako boli určené.
- Právo voľného pohybu.
- Zdravotnú starostlivosť ako deti, ktoré sú štátnymi príslušníkmi Slovenska.

Postupy pri riešení problematiky maloletých

Odlúčeným deťom by mal byť vždy povolený vstup do krajiny, nemali by byť pri prechode hranicami vrátené späť. Nikdy by nemali byť zadržané z dôvodu prisťahovalectva. Pri vstupe do krajiny by s nimi úradníci prisťahovalectva nemali viesť podrobný pohovor.

Dohovor o utečencoch z roku 1951, článok 31 „Štáty by nemali trestať tie osoby, ktoré vstúpili na ich územie nelegálne, alebo sa na ich území nachádzajú, ak prichádzajú z krajiny, kde boli prenasledovaní“, článok 33 „Štáty nesmú vrátiť utečencov do krajiny, v ktorej je ohrozený ich život a sloboda“.

Dohovor na zabránenie mučenia a iných krutých, neľudských alebo ponižujúcich foriem zaobchádzania alebo trestania, článok 3 „Žiaden štát nesmie vrátiť utečenca do takej krajiny, kde mu hrozí mučenie“.

Dohovor OSN o právach dieťaťa, článok 6 „Každé dieťa má základné právo na život“.

Medzinárodný pakt o občianskych a politických právach, článok 6 „Každý má základné právo na život, ktoré by mal chrániť zákon a nikto nesmie byť tohto práva svojvoľne zbavený“. Európsky dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd, článok 2 „Právo každého jedinca na život musí byť chránené zákonom.“

Nezákonné obchodovanie

Obchodovanie s deťmi a mladými ľuďmi za účelom prostitúcie, výroba detskej pornografie a iné formy zneužívania predstavujú v Európe vážny problém. Podľa schváleného Spoločného postupu Európskej únie by si jednotlivé krajiny mali navzájom vymieňať informácie týkajúce sa nezákonného obchodovania s deťmi

a zabezpečiť, aby všetky inštitúcie o tomto probléme vedeli a boli na to pripravení i vzhľadom na to, že takéto trasy využívajú i odlúčené deti hľadajúce azyl. Dôvodom takéhoto postupu by mali byť opatrenia na ochranu detí a nie opatrenia na kontrolu alebo regulovanie migrácie a kriminality.

Dohovor OSN o právach dieťaťa, článok 34 „Štáty musia deti chrániť pred akoukoľvek formou sexuálneho zneužívania“, článok 35 „Štáty musia všetkými možnými prostriedkami zabrániť únosom a predajom detí, alebo obchodovaniu s nimi“, článok 36 „Štáty musia deti chrániť pred akýmkoľvek formami vykorisťovania ktoré by poškodzovali ich zdravie“.

Medzinárodný pakt o občianskych a politických právach, článok 8 „Nikto nesmie byť držaný v otroctve alebo prinútený vykonávať nútené práce“.

Medzinárodný pakt o hospodárskych, sociálnych a kultúrnych právach, článok 10 „Deti by mali byť chránené pred ekonomickým a sociálnym vykorisťovaním“.

Identifikácia

Úrady, ktoré majú na starosti utečencov, by mali pri vstupe detí a mládeže na územie štátu podniknúť potrebné kroky, ktoré sú potrebné na zistenie ich totožnosti. Ak dieťa sprevádza dospelá osoba, treba zistiť ich príbuzenský vzťah. Keďže veľa odlúčených detí vstupuje do krajiny bez toho, aby boli identifikované ako „odlúčené“, príslušné organizácie by mali spolupracovať pri odovzdávaní informácií za účelom identifikácie odlúčených detí a zabezpečenia ich náležitej ochrany.

Oddelenia hraničnej a cudzineckej polície po zadržaní cudzinca z titulu nelegálneho prekročenia hraníc Slovenskej republiky, preverení totožnosti zistí, že bol zadržaný maloletý bez sprievodu rodiča alebo zákonného zástupcu, musí ísť o maloletého, ktorý ešte nedovršil 18 rokov. Oddelenia hraničnej a cudzineckej polície Policajného zboru Slovenskej republiky (ďalej len „OHCP“) na základe podaného vysvetlenia o dôvode prekročenia štátnej hranice a na základe predložených dokladov totožnosti alebo v prípade, že nemá doklad totožnosti, na základe získaných osobných údajov pohovorom identifikuje maloletého, že sa jedná o maloletého bez sprievodu. Bezodkladne informuje o tejto skutočnosti v zmysle § 80a zákona č. 48/2002 Z. z. o pobyte cudzincov (ďalej zákon o pobyte cudzincov) príslušný úrad práce, sociálnych vecí a rodiny, v ktorého územnom obvode sa maloletý cudzinec našiel.

Na vykonanie výsluchu musí byť zabezpečený tlmočník v jazyku, ktorému maloletý rozumie. Tiež musí byť pred samotným výsluchom poučený o tom kde sa nachádza,

aké sú jeho práva a povinnosti. Doba zaistenia maloletého, ako i úkony s tým spojené nesmú presiahnuť dobu 24 hodín. (§ 19 zákona č. 171/1993 Z. z. o policajnom zbore)

Za prítomnosti pracovníka úradu práce, sociálnych vecí a rodiny a tlmočníka zistí skutočnosti týkajúce sa prechodu štátnych hraní, dôvod a úmysel. O zistených skutočnostiach spíše v zmysle § 17 zákona č. 171/1993 Z. z. o policajnom zbore (ďalej „zákon o policajnom zbore“) zápisnicu o podaní vysvetlenia. Ak je to potrebné, bezodkladne zabezpečí maloletému bez sprievodu zdravotné ošetrenie. Maloletého nemožno zaistiť, odmietnuť mu žiadosť o udelenie azylu a ani administratívne vyhostiť.

Počas pobytu na policajnom útvare má maloletý bez sprievodu nárok na stravu, hygienické potreby, priestor pre oddych a mala by mu byť vykonaná zdravotná prehliadka. Prvý krát sa strava poskytuje, ak zaistenie prekročí 6 hodín. (§ 63 ods. 1 zákona č. 48/2002 Z. z. o pobyte cudzincov)

Ak nemá dostatočný odev a obuv, prípadne je hygienicky nevyhovujúci, policajt zabezpečí jeho zapožičanie útvarom policajného zaistenia pre cudzincov (podrobne upravuje Vestník Ministerstva vnútra SR). Výsluch maloletého bez sprievodu sa nesmie vykonávať po 22 hod. večer, na jeho vykonanie musí byť zabezpečený tlmočník v jazyku, ktorému maloletý rozumie. Tiež musí byť pred samotným výsluchom poučený o tom kde sa nachádza, aké sú jeho práva a povinnosti.

Následne musí byť maloletému bez sprievodu poskytnutá náležitá ochrana a starostlivosť v detskom domove.

Určenie veku

V prípade, že je potrebné určiť vek dieťaťa, ten by mal byť stanovený nezávislým pediatrom, ktorý má odborné znalosti a je oboznámený s etnickým a kultúrnym prostredím, v ktorom dieťa vyrastalo. V prípade pochybností o veku dieťaťa, a v prípade, že dieťa tvrdí, že nedosiahlo vek 18 rokov, je potrebné zaobchádzať s ním predbežne ako s maloletým. Dieťa sa k prehliadke nesmie prinútiť, prehliadka sa musí vykonať primerane kultúrnym podmienkam krajiny, z ktorej dieťa pochádza. Stanovenie veku nemusí byť absolútne presné, povoľuje sa určitá odchýlka.

Príručka UNHCR o postupoch a kritériách priznania postavenia utečenca, odstavce 196 – 197 „*Osoby, ktoré utekajú pred prenasledovaním, nemusia mať so sebou osobné doklady. V prípade, že neexistujú žiadne dôkazy, mala by byť vierohodným uchádzačom poskytnutá výhoda*“.

Čo sa týka veku maloletého, ide o skutočný problém. Mnohokrát sa stáva, že mladý človek sa vydáva za mladšieho – maloletého. Nabádajú ho k tomu hlavne prevádzaci, ktorí ho presviedčajú, že takto bude mať viac a bude sa s ním v ďalšom priebehu jednať ako s maloletým – bude mu patriť vyšší štandard v oblasti sociálnej práce (väčšia starostlivosť, častejší prídely stravy, možnosť školskej dochádzky a v neposlednom rade aj vyššia možnosť získania azylu v tom prípade, že sa v inej krajine Európskej únie nenašiel jeho príbuzný).

Maloletý sa nemôže zaistiť či administratívne vyhostiť, ani sa nemôžu vykonávať potrebné úkony dovtedy, kým sa mu neustanoví poručník alebo opatrovník. Opatrovník je potrebný aj pre účely vyhlásenia žiadosti o azyl.

Ak je však potrebné pre maloletého zabezpečiť zdravotné ošetrovanie, ÚHCP koná bez odkladne. Čo sa týka výdavkov spojených so zdravotným ošetrovaním, sú uhradené v zmysle medzirezortných dohôd. V tomto prípade uhradí ÚHCP všetky náklady, ktoré vznikli na základe ošetrovania maloletého.

Ustanovenie opatrovníka alebo poručníka

Potom, čo sa určí totožnosť dieťaťa a identifikuje sa, že sa jedná o maloletého bez sprievodu, ÚHCP informuje bezodkladne úrad práce, sociálnych vecí a rodiny v ktorého územnom obvode sa maloletý našiel o tom, že na území Slovenskej republiky sa nachádza maloletý bez sprievodu. Príslušný úrad práce, sociálnych vecí a rodiny podá návrh na ustanovenie opatrovníka alebo poručníka príslušnému okresnému súdu. Zároveň úrad práce, sociálnych vecí a rodiny podáva návrh na vydanie predbežného opatrenia o umiestnenie maloletého do starostlivosti Detského domova pre maloletých bez sprievodu.

Podľa právneho poriadku Slovenskej republiky je každému maloletému cudzincovi, ktorý sa nachádza na území Slovenska, stanovený opatrovník, ktorý vykonáva všetky právne úkony ako zákonný zástupca maloletého.

Vo väčšine prípadov je rozhodnutím súdu maloletému ustanovený za opatrovníka úrad práce, sociálnych vecí a rodiny. Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny potom určuje svojho konkrétneho zamestnanca na výkon opatrovníctva v konkrétnom prípade.

Medzi základné povinnosti opatrovníka patrí:

- zabezpečiť, aby všetky prijaté rozhodnutia boli v najlepšom záujme dieťaťa,
- zabezpečiť, aby odlúčené dieťa malo vhodnú starostlivosť, ubytovanie, vzdelanie, jazykovú podporu a zdravotnú starostlivosť,

- zabezpečiť, aby dieťa malo vhodné právne zastúpenie na vybavenie svojho statusu prisťahovalca alebo žiadosti o azyl,
- konzultovať s dieťaťom a radiť mu,
- prispieť k trvalému riešeniu v najlepšom záujme dieťaťa,
- zabezpečiť spojenie medzi dieťaťom a rôznymi organizáciami, ktoré môžu dieťaťu ponúknuť službu,
- vystupovať ako obhajca v mene dieťaťa v prípade potreby,
- preskúmať možnosti vyhľadania rodiny a jej zjednotenia s dieťaťom,
- pomôcť dieťaťu zostať v styku so svojou rodinou.

Vyhodnotenie

OHCP a zariadenie v ktorom sa maloletý nachádza sú povinné zistiť všetky skutočnosti prechodu štátnych hraníc Slovenskej republiky maloletým, jeho dôvod a úmysel. Zisťuje hlavne to, či štátne hranice Slovenskej republiky neprekročil na základe donútenia inou osobou, t. j. či sa nejedná o únos, alebo či necestuje za svojimi rodičmi na územie Slovenskej republiky, prípadne do iného štátu.

Starostlivosť

Na základe rozhodnutia súdu je maloletému bez sprievodu poskytovaná starostlivosť v Detskom domove pre maloletých bez sprievodu.

Trvalé riešenie

Opatrovník, ktorému súd vymedzil rozsah práv a povinností a ktorý osobne zodpovedá súdu za riadne plnenie svojej funkcie, musí konať v najlepšom záujme maloletého dieťaťa a to tak, aby sa dospelo k trvalému riešeniu.

V prípade dobrovoľného návratu maloletého bez sprievodu do krajiny pôvodu kontaktuje opatrovník konzulárny orgán štátu, z ktorého maloletý pochádza. Opatrovník predkladá žiadosť o zabezpečenie návratu maloletého a o vydanie cestovných dokladov. Cestu do krajiny pôvodu zabezpečuje v spolupráci s Medzinárodnou organizáciou pre migráciu.

Ak maloletý prejaví žiadosť o vstup do azylovej procedúry, prostredníctvom opatrovníka sa v mene maloletého bez sprievodu spíše vyhlásenie žiadateľa. V zmysle zákona o azyloch sa maloletému zabezpečí preprava do záchranného tábora, ktorá sa uskutočňuje v sprievode opatrovníka a policajta.

V prípade trvalého riešenia na území Slovenskej republiky môže opatrovník požiadať OHCP o udelenie tolerovaného pobytu v Slovenskej republike pre maloletého bez sprievodu. Po jeho udelení podáva opatrovník na príslušný územný úrad žiadosť o

poskytnutie základných sociálnych istôt pre maloletého bez sprievodu. Opatrovník môže požiadať aj o udelenie dlhodobého pobytu na území Slovenskej republiky, ale to len vtedy, ak sú splnené zákonom stanovené podmienky (štúdium, liečenie, zlúčenie rodiny).

Najdôležitejšie je samozrejme nájsť rodičov týchto detí. Ide o dlhý a náročný proces, ktorý môže trvať i roky, zvlášť ak sa týka detí, ktoré prichádzajú z oblastí, kde vojna stále pretrváva.

V prípade, že je známe, v ktorom bezpečnom štáte sa nachádzajú rodičia maloletého, je potrebné kontaktovať príslušný konzulárny orgán tohoto štátu so žiadosťou o reunifikáciu rodiny

Aj keď ide o zdĺhavú a namáhavú prácu, predsa to stojí za to, vidieť rozžiarené očka dieťaťa, keď sa stretne so svojim otcom, matkou a oči naplnené nekonečnou láskou a šťastím nad nájdeným synom či dcérou.

Začatie konania o vydanie predbežného opatrenia

Súd začne konanie o vydanie predbežného opatrenia na umiestnenie maloletého bez sprievodu do zariadenia na výkon rozhodnutia súdu na podnet úradu, v ktorom územnom obvode sa maloletý našiel.

Právomoc Slovenského súdu na konanie v tejto veci je daná v ustanovení čl. 5 a čl. 6 Dohovoru o právomoci, rozhodnom práve, uznávaní a výkone a spolupráci v oblasti rodičovských práv a povinností a opatrení na ochranu dieťaťa uzavretého v Haagu 19.10. 1996 (ďalej „Dohovor“)

Podľa čl. 3 ods. e) Dohovoru, opatrením na ochranu detí je aj umiestnenie dieťaťa do zariadenia starostlivosti o dieťa.

Pri vykonávaní opatrení sociálnoprávnej ochrany a sociálnej kurately pre maloletých bez sprievodu orgán sociálnoprávnej ochrany postupuje v zmysle § 27 ods. 1 a 2, a v zmysle § 29 ods. 1 zákona OSPODaSK. Vzhľadom k tomu, že je v zmysle § 74 OSP potrebné dočasne upraviť pomery maloletého bez sprievodu orgán sociálnoprávnej ochrany a sociálnej kurately súčasne podá príslušnému súdu návrh na vydanie predbežného opatrenia v zmysle § 75a občianskeho súdneho poriadku a v zmysle § 27 ods. 1 zákona OSPODaSK, na základe ktorého je maloletý zverený do starostlivosti detského domova Príslušnosť orgánu sociálnoprávnej ochrany je daná sídlom územnej pôsobnosti úradu, v ktorej bol maloletý zadržaný.

Návrh na vydanie predbežného opatrenia obsahuje opis rozhodujúcich skutočností odôvodňujúcich vydanie predbežného opatrenia, zápisnicu o podaní vysvetlenia, ako

aj označenie zariadenia do ktorého má byť maloletý umiestnený. O návrhu súd rozhoduje do 24 hodín od jeho doručenia. V prípadoch, kedy súd v lehote 3 mesiacov nezačne konať o nariadení ústavnej výchovy, predbežné opatrenie zaniká.

Pri nariadení predbežného opatrenia nemusí byť maloleté dieťa zastúpené. Ak maloletý nemá zákonného zástupcu alebo ak zákonný zástupca nemôže maloletého v konaní zastupovať, ustanoví súd maloletému dieťaťu opatrovníka bezodkladne po uskutočnení výkonu predbežného opatrenia. (§ 75a ods. 2 zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok)

Súčasne orgán sociálnoprávnej ochrany v zmysle § 60 zákona o rodine požiada príslušný súd o ustanovenie opatrovníka na úkony spojené so vstupom maloletého bez sprievodu do azylovej procedúry.

V prípade, ak sa v skupine cudzincov **preukázateľne nachádza príbuzný zadržaného** maloletého bez sprievodu, je potrebné bezodkladne podať súdu v zmysle § 57 ods. 1 zákona o rodine návrh na určenie poručníka pre maloletého s tým, že za poručníka maloletého bez sprievodu navrhne príbuzného takéhoto dieťaťa. Účelom poručníctva nie je výkon osobnej starostlivosti, aj keď nie je vylúčená. Do času, pokiaľ sa svojej funkcie neujme ustanovený poručník z radu príbuzného, úkony spojené so vstupom do azylovej procedúry maloletého bez sprievodu vykonáva orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately

Procesné postavenie kolízneho opatrovníka, opatrovníka

Právne vzťahy kolízneho opatrovníka, opatrovníka a poručníka maloletým bez sprievodu upravuje zákon o rodine. Podľa § 31 ods. 3 zákona o rodine kolízneho opatrovníka ustanoví súd aj v prípadoch, ak maloleté dieťa nemá zákonného zástupcu, alebo ak zákonný zástupca nemôže maloleté dieťa z vážnych dôvodov zastupovať.

Podľa § 31 ods. 4 zákona o rodine sa na ustanovenie opatrovníka primerane použijú ustanovenia § 60 a 61. Funkcia kolízneho opatrovníka zaniká ukončením konania alebo vykonaním právneho úkonu.

Kolízny opatrovník je „procesným opatrovníkom ad hoc,, pre určité konkrétne konanie alebo pre určitý právny úkon a je potrebné ho odlišovať od opatrovníka podľa § 60, ktorý je hmotnoprávnym opatrovníkom

Právomoc slovenského súdu na konanie v tejto veci je daná v ustanovení čl. 5 a čl. 6 Dohovoru o právomoci, rozhodnom práve, uznávaní a výkone a spolupráci v oblasti

rodičovských práv a povinností a opatrení na ochranu dieťaťa uzavretého v Haagu 19.10.1996

Podľa § 3 ods. 1 zákona č. 480/2002 Z. z. o azyle, konanie o udelenie azylu začína vyhlásením žiadateľa. V zmysle § 16, ods. 2 citovaného zákona pokiaľ sa na území SR zdržiava maloletý cudzinec bez zákonného zástupcu, právne úkony za maloletého robí súdom ustanovený opatrovník v zmysle zákona o rodine.

V zmysle § 57 ods. 11 zákona č. 48/2002 Z. z. o pobyte cudzincov policajný útvar nemôže administratívne vyhostiť dieťa mladšie ako 18 rokov a maloletému ani nemožno odmietnuť žiadosť o udelenie azylu a každá žiadosť musí byť posúdená (Dublinský dohovor 1990)

Maloletí cudzinci by nikdy nemali byť zadržaní z dôvodu ich štatútu imigranta, to sa týka zdržiavania na hraniciach, v policajných celách, vo väzeniach alebo v akýchkoľvek iných nápravno – výchovných zariadeniach pre mládež (Dohovor o právach dieťaťa čl. 37 – deti nesmú byť zbavené svojej slobody nezákonnými alebo svojvoľnými prostriedkami).

Pri vykonávaní opatrení sociálnoprávnej ochrany a sociálnej kurately pre maloletých bez sprievodu orgán sociálnoprávnej ochrany postupuje v zmysle § 27 ods. 1 a 2 a v zmysle § 28 ods. 1 zákona OSPODaSK.

Nakoľko sa jedná o maloletého, ktorý sa ocitol na území Slovenskej republiky bez akejkoľvek starostlivosti a ich život, zdravie alebo ich psychický a sociálny vývoj je vážne ohrozený alebo narušený, a je potrebné dočasne upraviť pomery maloletého, orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately v obvode ktorého bolo dieťa zadržané bezodkladne prijíma také opatrenia na ochranu jeho práv a právom chránených záujmov, ktoré sledujú najlepší záujem dieťaťa.

Konanie o ustanovení opatrovníka

Opatrovník je povinný vykonávať svoju funkciu v záujme maloletého dieťaťa. (§ 61 ods. 1). Podľa § 61 ods. 2 súd vymedzí rozsah práv a povinností opatrovníkovi tak, aby bol splnený účel na ktorý bol opatrovník ustanovený a aby boli dostatočne chránené záujmy maloletého dieťaťa.

Opatrovník ustanovený na vykonanie neodkladných úkonov v záujme maloletého dieťaťa, dokiaľ súd neustanoví poručníka alebo kým sa ustanovený poručník neujme svojej funkcie podľa § 57 ods. 4.

Na rozdiel od poručníka, ktorý dlhodobo vykonáva rodičovské práva a povinnosti týkajúce sa výchovy maloletého, jeho zastupovania a správy majetku namiesto rodičov, opatrovník vykonáva len určité právne úkony.

Výkon funkcie opatrovníka

Výkon funkcie opatrovníka začína 15 dní po vyhlásení rozsudku. Keďže maloletý bez sprievodu nie je vzhľadom na svoj vek právne spôsobilý samostatne požiadať o azyl, jeho vstup do azylovej procedúry musí byť zvážený ako jedna z možností riešení opatrovníkom, Na základe získaných informácií:

- rodine a okolnostiach jeho odlúčenia,
- osobách, ktoré nie sú rodinnými príslušníkmi, sú však pre maloletého dôležité,
- okolnostiach, za ktorých bol maloletý nájdený,
- jeho živote pred a po odlúčení,
- jeho fyzickom a zdravotnom stave,
- vzdelaní,
- želaniach a plánoch do budúcnosti,
- predbežného posúdenie jeho duševného a citového vývinu a jeho zrelosti,
- a posúdenia veku,

rozhodne o ďalšom postupe. Či pôjde v danom prípade o iniciovanie vyhľadania rodiny, vstup do azylovej procedúry, zlúčenie rodiny v krajine pôvodu alebo dobrovoľný návrat do krajiny pôvodu.

V rámci celého procesu starostlivosti a podpory opatrovník zabezpečí, aby všetky prijaté rozhodnutia sledovali najlepší záujem maloletého bez sprievodu:

- pravidelne konzultuje situáciu s maloletým bez sprievodu,
- zabezpečí informačné prepojenie so všetkými zúčastnenými stranami,
- sprevádza maloletého na pohovory v azylovom konaní a zabezpečí, aby bol pohovor vedený prijateľným spôsobom,
- umožní prepojenie medzi maloletým bez sprievodu a organizáciami, ktoré môžu maloletému bez sprievodu pomôcť,
- pokiaľ je to možné, pomôže maloletému bez sprievodu zostať v styku so svojou rodinou.

Opatrovník je povinný zistiť, ak je to vzhľadom na jeho vek a rozumovú vyspelosť možné, názor na všetky skutočnosti ktoré sa ho týkajú a to už pred vykonaním úkonov

spojených s premiestnením, zlúčením, návratom do krajiny pôvodu alebo podaním žiadosti o azyl.

Ďalej by mal opatrovník:

- zistiť skutkový stav a okamžité materiálne a sociálne potreby maloletého, v prípade traumy zabezpečiť psychologickú asistenciu,
- dohliadať, aby maloletý bez sprievodu mal vhodnú starostlivosť, ubytovanie, vzdelanie, jazykovú podporu a zdravotnú starostlivosť,
- vysvetliť maloletému jeho možnosti, možnosti jeho pobytu a systém azylovej procedúry,
- preskúmať možnosti vyhľadania rodiny a jej zjednotenia s maloletým,
- vystríhať pred nebezpečením a nástrahami ďalšieho ilegálneho putovania,
- vykonávať všetky úkony spojené so vstupom do azylovej procedúry,
- prispieť k trvalému riešeniu v najlepšom záujme dieťaťa.

Opatrovník by mal o zistených skutočnostiach viesť dokumentáciu, ktorá je potrebná na ochranu dlhodobých záujmov.

Sociálna anamnéza maloletého bez sprievodu by mala obsahovať

- informácie o rodine v krajine pôvodu a inde
- informácie o osobách, ktoré nie sú rodinnými príslušníkmi, sú však pre maloletého dôležité
- okolnosti, za ktorých bol maloletý nájdený
- informácie o odlúčení maloletého od rodiny
- informácie o jeho živote pred a po odlúčení
- jeho fyzický, zdravotný stav a ochorenia v minulosti
- vzdelanie
- súčasné opatrenia pri poskytovaní starostlivosti
- jeho želania a plány do budúcnosti
- predbežné posúdenie jeho duševného a citového vývinu a jeho zrelosti
- posúdenie veku

Pobyt cudzincov

Podmienky vstupu a pobytu cudzincov upravuje zákon o pobyte cudzincov. Policajný útvar udelí povolenie na tolerovaný pobyt maloletému dieťaťu nájdenému na území Slovenskej republiky. (§ 43 ods. 1, písm. d/ zákona č. 48/2002 Z. z. v znení neskorších predpisov o pobyte cudzincov o pobyte cudzincov). Povolenie na tolerovaný pobyt sa vydáva na žiadosť, ktorú za maloletého bez sprievodu podá

opatrovník, najviac na 180 dní. Povolenie na tolerovaný pobyt môže policajný útvar opakovane predlžovať, pričom je povinný skúmať, či dôvody, pre ktoré bol povolený, naďalej trvajú.

Administratívne vyhostenie

Policajný útvar v zmysle § 57 ods. 11, písm. b/ zákona o pobyte cudzincov nemôže administratívne vyhostiť dieťa mladšie ako 18 rokov, to neplatí ak je vyhostenie tohto dieťaťa v jeho záujme. Pri zohľadňovaní záujmov maloletého dieťaťa sa vychádza predovšetkým z Dohovoru o právach dieťaťa. Ide napríklad o prípady, kedy napríklad v záujme zachovania rodiny bude dieťa vyhostované spoločne so svojimi rodičmi. Nejedná sa o prípady, kedy je maloletý nájdený na území Slovenskej republiky bez sprievodu. Policajný útvar má v takomto prípade len oznamovaciu povinnosť, nie represívnu.

V prípade, že policajný útvar administratívne vyhostí dieťa mladšie ako 18 rokov, súdom ustanovený opatrovník podá voči rozhodnutiu voči rozhodnutiu o administratívnom vyhostení odvolanie, pričom uvedie dôvod, pre ktorý sa voči rozhodnutiu odvoláva.

Zotrvanie v krajine azylu

V prípade, že najlepším záujmom maloletého je zjavne **zostať v krajine azylu** je potrebné zo strany príslušného úradu dôkladne posúdiť situáciu maloletého berúc do úvahy jeho vek, rod, starostlivosť v minulosti, duševné a telesné zdravie, vzdelanie a situáciu rodiny v krajine pôvodu. Následne v konzultácii s maloletým zabezpečiť jeho čo **najplynulejšiu integráciu** do spoločnosti. Je žiaduce, aby deti mladšie ako 15 rokov boli zverené do starostlivosti **náhradnej rodiny** pochádzajúcej z ich kultúry. Aj tu platí, že súrodenci by mali byť umiestnení spoločne. Ak súrodenci žijú samostatne, pričom najstarší z nich preberá zodpovednosť, musí mu byť poskytnutá mimoriadna podpora a poradenstvo. Maloletým, ktorý dosiahnu plnoletosť musí byť poskytnutá pomoc pri prechode do samostatného života. Ak však pri prechode do samostatného života ponúkanú pomoc ako napr. ubytovanie a zamestnanie odmietnu, musia sa o seba ďalej postarať samostatne.

Zlúčenie rodiny

V prípade zistenia, že cieľovou krajinou maloletého bez sprievodu, je tretia krajina, kde sa nachádzajú jeho rodičia, alebo najbližší žijúci plnoletí príbuzní, je potrebné zahájiť proces **reunifikácie**, t.j. zlúčenia rodiny. Proces vyhľadávania rodičov, alebo príbuzných maloletého bez sprievodu je potrebné zahájiť čo najskôr. Nakoľko v 1

fáze bude potrebné osloviť Úrad vysokého komisára, ak má v danej krajine zastúpenie, prípadne príslušné Veľvyslanectvo za účelom zistenia, kde sa rodičia alebo príbuzní presne nachádzajú, či majú v danej krajine legalizovaný pobyt / tento je základnou podmienkou zlúčenia rodiny /, či daná krajina maloletého bez sprievodu prijme a ak áno, vybaviť potrebné doklady, odporúčame bezodkladne kontaktovať UPSVR, ktorý podnikne príslušné kroky. Až po získaní všetkých potrebných dokladov a dokumentov bude možné realizovať samotný proces reunifikácie.

V prípade zlúčenia rodiny, hlavným iniciátorom celého procesu v danej krajine musí byť rodič, alebo príbuzný, ktorý o vydanie víz, najjednoduchšie prostredníctvom mimovládnej organizácie, ktorá v danej krajine v tejto oblasti pôsobí požiada. Následne je potrebné zo strany našich úradov zabezpečiť vydanie cestovných dokladov. O tieto v krajine pôvodu prostredníctvom príslušného veľvyslanectva musí požiadať zákonný zástupca. Postu však nemožno paušalizovať. V prípade reunifikácie sa bude samotný proces odvíjať v závislosti od platnej právnej legislatívy tretej krajiny.

V prípade, že maloletý má príbuzných v niektorom inom európskom štáte, európske štáty by mali uľahčovať stretnutie maloletého s jeho rodinou.

V prípade, že má maloletý príbuzného na území tretieho štátu, ktorý nie je v Európe, je potrebné nielen preveriť možnosť stretnutia maloletého s rodinou a ochota krajiny postarať sa o maloletého, ale je treba venovať náležitú pozornosť aj tej skutočnosti, či je tretia krajina vhodným a bezpečným miestom.

Návrat maloletého do krajiny pôvodu

V prípade **návratu maloletého bez sprievodu do krajiny pôvodu** je taktiež potrebné kontaktovať Ústredie. Bude potrebné kontaktovať príslušnú ambasádu. S touto prostredníctvom nášho veľvyslanectva bude komunikovať Ústredie. Samotný postup bude závisieť od ďalších rozhodujúcich skutočností, ako napr. či má dieťa v domovskej krajine rodičov alebo príbuzných, ktorí podľa práva a zvyku zabezpečujú jeho starostlivosť, alebo starostlivosť o dieťa prevezme krajina pôvodu, akým spôsobom bude prevoz realizovaný, či bude realizovaný prostredníctvom opatrovníka, ktorého určí domovský štát a ďalších rozhodujúcich skutočností. Pomoc v takomto prípade môže poskytnúť na Slovensku pôsobiaca medzinárodná organizácia pre migráciu, ak bude mať v danej krajine misiu.

O všetkých krokoch má byť maloletý informovaný a má sa mu dostať patričnej podpory a poradenstva a pred jeho návratom má byť obnovený kontakt s jeho rodinou.

Návrat maloletých bez sprievodu do krajiny pôvodu má byť zásadne založený na báze dobrovoľnosti a maloletý majú byť o všetkých etapách tohto procesu informovaní.

Predtým, ako sa dieťa môže vrátiť do krajiny pôvodu, je potrebné preveriť:

- či je návrat maloletého do jeho vlasti bezpečný,
- či opatrovník súhlasí s návratom do vlasti ako najlepším možným riešením.

Medzinárodné dokumenty ďalej odporúčajú, aby medzinárodné a mimovládne organizácie pôsobiace v tejto oblasti podrobne preskúmali situáciu v rodine maloletého, či je rodina schopná sa o maloletého náležite postarať, v prípade že rodičov ani príbuzným nemá, overiť vhodnosť opatrovateľských organizácií v krajine pôvodu. Či rodičia dieťaťa, príbuzní, iné dospelé osoby alebo vládne organizácie, ktoré sa budú o maloletého starať súhlasia, že sa budú o maloletého okamžite a dlhodobo po jeho návrate do krajiny pôvodu starať.

Vymedzenie výskumu

Základná línia výskumu od právneho hľadiska možnosti poskytnúť azyľantom právo územného azylu, pričom azyl je právom suverénneho štátu a poskytnúť stíhanému cudzincovi možnosť vstupu a pobytu na našom území. Z pohľadu sociálnej práce je to možnosť utečenca získať ochranu pred prenasledovaním. Keď už štát udelí utečencovi azyl, je jeho povinnosťou chrániť jeho práva, zaručiť mu právo pobytu a nevydať ho stíhajúcemu štátu. Špecifickou skupinou nelegálne prichádzajúci cudzinci sú maloletí bez sprievodu.

Maloletí bez sprievodu tvorili dlho integrálnu súčasť migračných vln. Neboli v dostatočnej miere chránení pred prenasledovaním, zneužívaním a ďalšími nástrahami spojenými s odchodom na tzv. bezpečné miesto. Rodičia v minulosti, rovnako ako i dnes v zložitých životných situáciách, v záujme ochrany svojho potomstva posielali a stále posielajú svoje deti na miesta, o ktorých sa domnievajú, že budú pre dieťa bezpečné.

V týchto intenciách nás zaujímali dôvody príchodu maloletých bez sprievodu na územie Slovenskej republiky ale aj ich trvalé riešenia.

Téma výskumu

Možnosti pomoci maloletým bez sprievodu a nájsť pre nich trvalé riešenia v ich najlepšom záujme

Ciele a úlohy výskumu:

Cieľom výskumu je zmapovať súčasnú úroveň poskytovania sociálnej starostlivosti pre maloletých bez sprievodu a možnosti riešenia ich trvalého riešenia na území Slovenskej republiky.

Na lepšie dosiahnutie hlavného cieľa sme si stanovili tri čiastkové ciele:

1. Zistiť čo najviac informácie o maloletých.
2. Zistiť aké dôvody ich viedli k odchodu z krajiny pôvodu
3. Zistiť ich možnosti trvalého riešenia

Výskumné otázky

Východisková otázka

Miera zistenia dôvodov príchodu maloletých bez sprievodu na územie Slovenskej republiky ako aj možnosti trvalého riešenia ich situácie.

Výskumné otázky

VO1 Dôvody migrujúcich maloletých sú v prevažnej miere ekonomické (existenčné).

VO2 V rokoch, kedy bol výskum realizovaný bola Slovenská republika pre maloletých len tranzitnou krajinou.

VO3 Maloletí nie sú ohrozením pre Slovenskú republiku.

Metodika výskumu

Pre spracovanie problémov výskumu sme použili metódu teoretickej analýzy a syntézy. Konečným cieľom uvedených metód bolo vytvorenie základnej teoretickej platformy mapujúcej situáciu v oblasti migrácie, azylantov a postupov pre maloletých bez sprievodu.

Z empirických metód sme použili dotazník, ktorý bol anonymný a dobrovoľný. Výskum som vykonávala osobne, a zo sociálnym pracovníkom zariadenia, poloopenou dotazníkovou metódou spojenou s rozhovorom za prítomnosti tlmočníka.

Výskum bol realizovaný od 1. apríla 2004 do 31. decembra 2009, zúčastnilo sa 658 respondentov, z toho 654 chlapcov a 4 dievčatá.

Zistené výsledky sme spracovali do sumárnej tabuľky a urobili triedenie prvého stupňa. S použitím vnútorných funkcií tabuľkového procesoru MS Excel 7.0 sme

vytvorili tabuľky početnosti sledovaných znakov vrátane grafických závislostí. (Rimančík,2006) Z jednorozmernej deskriptívnej štatistiky sme využili nasledovné metodiky – vypočítali sme aritmetický priemer, medián a modus.

Aritmetický priemer je základný štatistický ukazovateľ s veľkou citlivosťou na extrémne hodnoty. Výsledky sme prezentovali matematicky a graficky prostredníctvom stĺpcových, výsekových a plošných grafov s 3D efektom.

Výber respondentov

Do výskumu boli zahrnutí všetci maloletí zadržaní na území Slovenskej republiky pri nelegálnom prekročení hraníc a následne na základe rozhodnutia príslušného okresného súdu umiestnení do Detského domova pre maloletých bez sprievodu Trenčín – Horné Orechové, celkovo sa výskumu zúčastnilo sa 658 respondentov, z toho 654 chlapcov a 4 dievčatá.

Analýza výsledkov výskumu

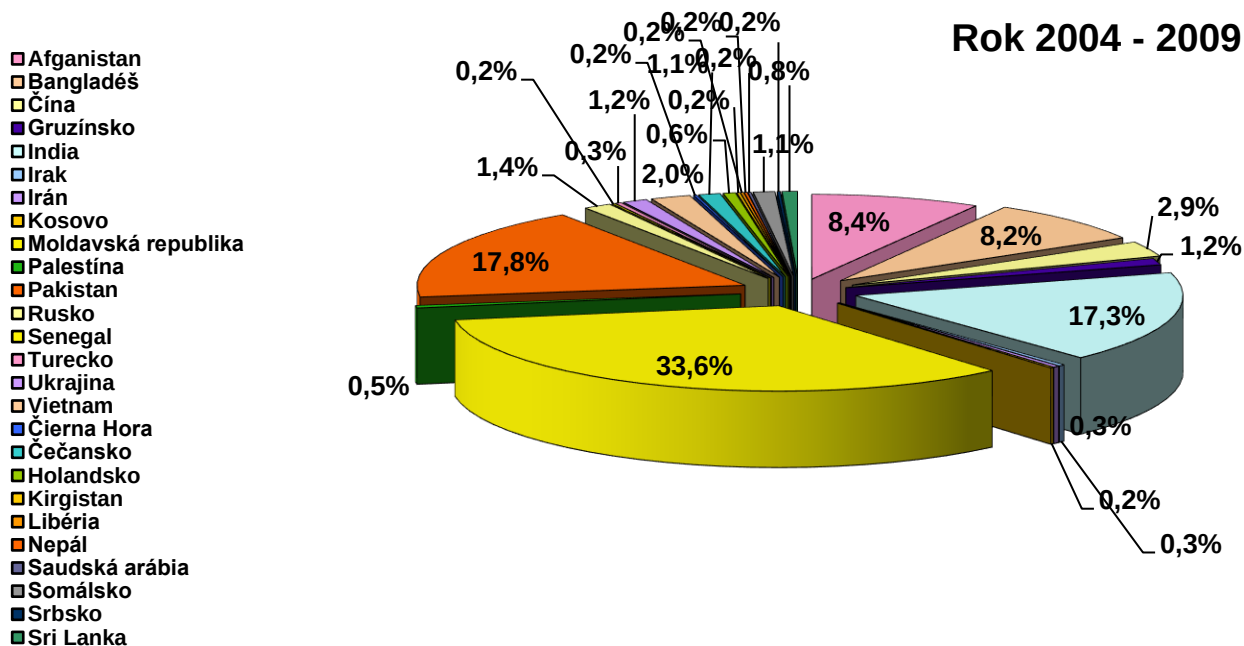
Analýza položiek dotazníka

V položke č. 1 sme zisťovali Z akej krajiny pochádzajú respondenti, pretože krajina pôvodu je ukazovateľom možného trvalého riešenie maloletého

KRAJINA PÔVODU	POČET						
	rok 2004	rok 2005	rok 2006	rok 2007	rok 2008	rok 2009	Spolu roky 2004-2009
Afganistan		3	3	19	25	5	55
Bangladéš		3	9	31	10	1	54
Čierna Hora						1	1
Čečensko	1			6			7
Čína	12	3		1	3		19
Gruzínsko		1		4	2	1	8
Holandsko					4		4
India		12	36	61	4	1	114
Irak		1		1			2
Irán			1			1	2
Kirgistan					1		1
Kosovo			1				1
Libéria				1			1
Mold. Rep.	4	15	7	78	102	15	221
Nepál				1			1

Palestína		2		1			3
Pakistan		5	15	90	6	1	117
Rusko		2	1	5	1		9
Saud. Arábia				1			1
Senegal			1				1
Somálsko				7			7
Srbsko						1	1
Sri Lanka				2	2	1	5
Turecko		2					2
Ukrajina			2	3	3		8
Vietnam		10	1	1	1		13
SPOLU	17	59	77	313	164	28	658

Komparácia jednotlivých krajín

Pri zisťovaní odkiaľ najväčší počet maloletých prichádza sme zistili, že najviac maloletých je z Moldavskej republiky 33,6% z celkového počtu 658 respondentov. Pri porovnávaní počtov v rokoch 2004 až 2009 môžeme sledovať, že najväčší nárast bol v roku 2008 až 102 maloletých migrujúcich z tejto krajiny.

Ďalšími krajinami s najväčším zastúpením maloletých je Pakistan (17,8%) a India (17,3%). U oboch krajín dochádza taktiež k nárastu maloletých pri porovnaní jednotlivých rokov najmä v rokoch 2007 a 2008. Medzi ďalšie krajiny s najväčším

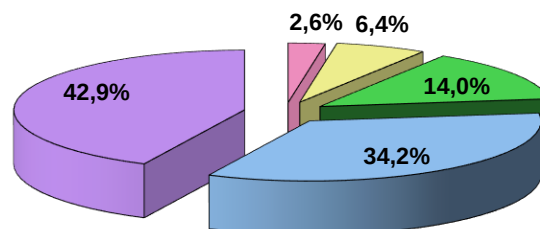
zastúpením maloletých za roky 2004 a 2009 sú maloletí Afganistanu (8,4%) a nezanedbateľne miesto zaujal aj Bangladéš (8,2%). V roku 2009 však dochádza k poklesu u všetkých krajín okrem Moldavskej republiky v tomto roku prišlo na územie Slovenskej republiky 15 respondentov.

V položke č.2 sme zisťovali **vek** respondentov

Kategórie odpovedí	POČETNOSŤ													
	rok 2004		rok 2005		rok 2006		rok 2007		rok 2008		rok 2009		Spolu roky 2004-2009	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
0-13 rokov			1	1,7	2	2,6	9	2,9	4	2,5	1	3,6	17	2,6
14 rokov			4	6,8	4	5,2	14	4,5	19	11,1	1	3,3	42	6,4
15 rokov			13	22,0	15	19,5	36	11,5	28	17,3			92	14,0
16 rokov	5	23,5	19	32,2	32	31,2	111	35,5	58	35,8			225	34,2
17 rokov	12	76,5	22	37,3	24	41,6	143	45,7	55	33,3	26	92,9	282	42,9
Spolu	17		59		77		313		164		28		658	100

Rok 2004 - 2009

- 0-13 rokov
- 14 rokov
- 15 rokov
- 16 rokov
- 17 rokov

Najviac maloletých prichádzajúcich na územie Slovenskej republiky je 17. ročných a to v 42,9 % respondentov z celkového počtu maloletých. Ďalej nasledujú maloletí 16. roční v 34,2 %. Nezanedbateľnou kategóriou sú maloletí 15. roční a to až v 14%. Keď sa pozrieme na vekovú kategóriu 14 ročných (6,4%) a 13. ročných (2,6%) je namieste otázka, ako sa tieto deti ocitli v cudzej krajine a bez zákonného zástupcu: Uvedené počty v jednotlivých vekových hraniciach sú len informatívne, nakoľko pri umiestňovaní maloletých do detského domova sa vek nezisťuje ale je im priznaný podľa toho aký si uvedú pri vstupných pohovoroch. Maloletí prichádzajú totiž na územie Slovenskej republiky vo väčšine prípadoch bez potrebných dokladov.

Keďže Slovenská republika ratifikovala medzinárodné dokumenty týkajúce sa maloletých bez sprievodu, musí rešpektovať vyhlásenie maloletého o jeho veku.

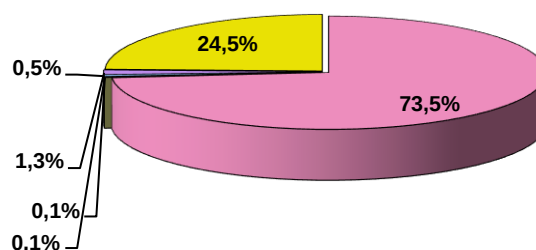
Deklarácia odporúčaných postupov programu pre odlúčené deti v Európe stanovuje kto môže vykonávať posudzovanie veku maloletého. Slovenská republika nemá inštitúciu, ktorá by spĺňala stanovené kritéria pre posudzovanie veku maloletých a chýba jej aj príslušná legislatíva.

Skutočné dôvody príchodu maloletých na územie Slovenskej republiky

Snažili sme sa zmapovať všetkých maloletých ktorí boli zadržaní pri nelegálnom prekročení hraníc za sledované obdobie.

	Rok 2004	Rok 2005	Rok 2006	Rok 2007	Rok 2008	Rok 2009	Roky spolu 2004 - 2009	Spolu	
Prijatý do DeD Horné Orechové	17	59	77	313	164	28	658	939 100	
Prijatý do iného zariadenia	179	41	61				281		
Žiadateľ o azyl	196	100	138	157	71	28	690	690	73,5%
Udelený azyl			1				1	1	0,1%
Doplňková ochrana				1			1	1	0,1%
Zlúčenie s rodinou				4	1		5	5	0,5
Dobrovoľné návraty		1		8	3		12	12	1,3%
Útek pred azylom								230	24,5%

- žiadateľ o azyl
- azyl
- doplnková ochrana
- zlúčenie s rodinou
- dobrovoľné návraty
- útek

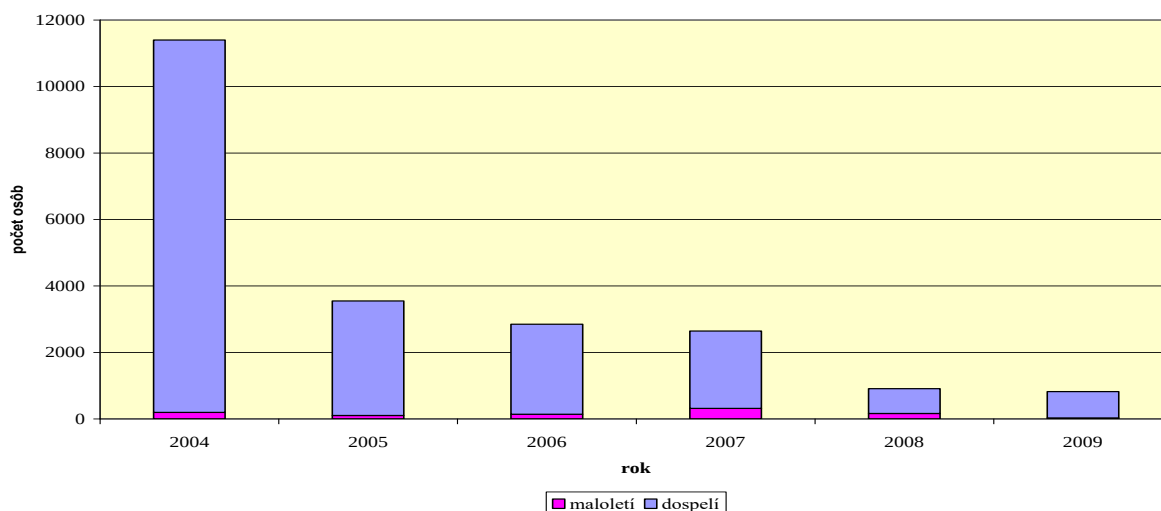
Na základe zistených skutočností, že z uvedeného počtu 939 maloletých , ktorí boli zadržaní pri nelegálnom prekročení hraníc skutočne požiadalo o azyl len 690 (73,5%)maloletých. Ostatní po umiestnení do detského domova ušli jedná sa o 230 (24,%) maloletých. To znamená, že maloletí zneužívajú azylový systém Slovenskej

republiky. Doplnkovú ochranu využil len 1 (0,1%)maloletý. Repatriácia alebo zlúčenie s rodinou bolo uskutočnené v 5 (0,5%)prípadoch. Dobrovoľných návratov bolo uskutočnených 12 (1,3%) a v jednom prípade bol Slovenskou republikou udelený azyl.

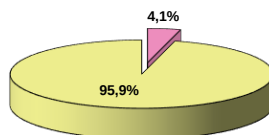
Porovnanie príchodu migrantov na území Slovenskej republiky:

ROK	Počet žiadostí o udelenie azylu	Maloletí Bez sprievodu	Udelený azyl	Neudelený azyl	Poskytnutá/neposkytnutá doplnková ochrana	Zastavené konania	Udelené štátne občianstvo
2004	11395	196	15	1592		11782	20
2005	3549	100	25	827		2930	2
2006	2849	138	8	861		1940	5
2007	2642	313	14	1177	82/646	1693	18
2008	909	164	22	416	66/273	455	4
2009	822	28	14	330	98/165	460	1
	22166	939					

Dospelí a maloletí migranti

■ maloletí
■ migranti

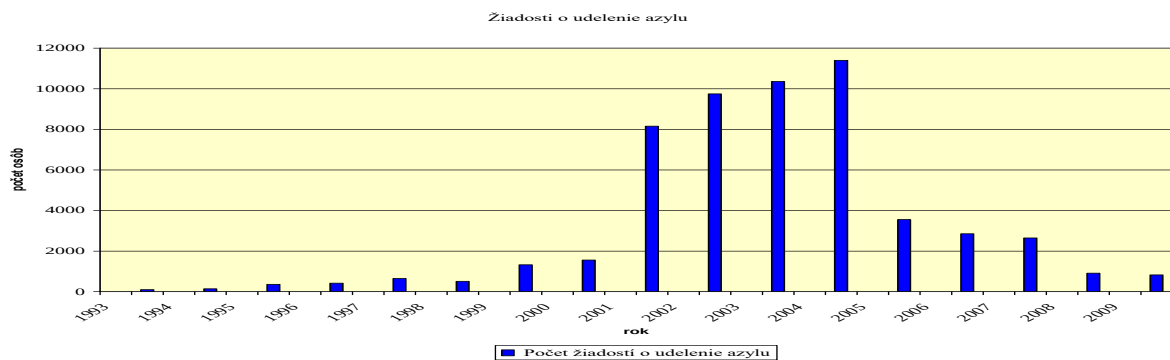

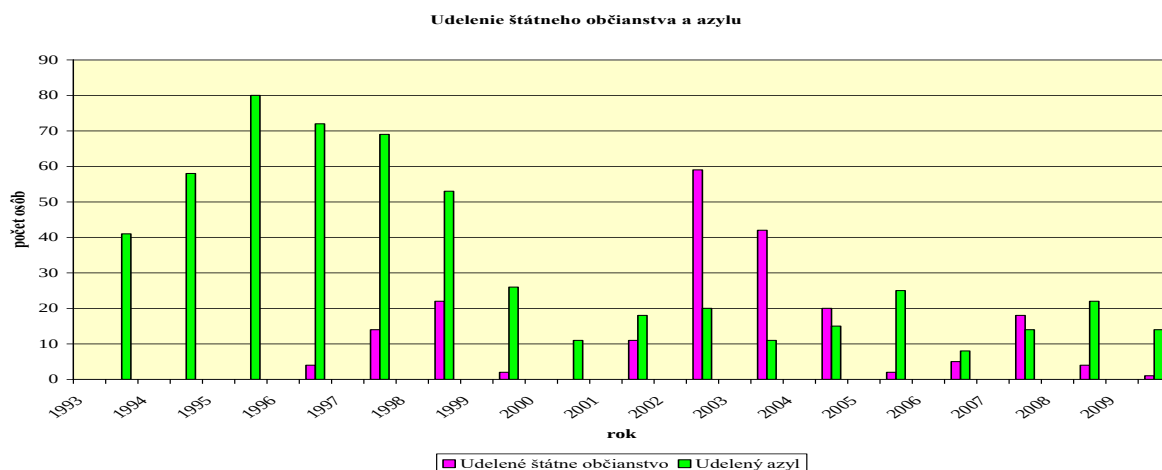
Z celkového počtu nelegálne prichádzajúcich cudzincov na územie Slovenskej republiky, tvoria maloletí bez sprievodu 4,1 %.

Porovnanie žiadateľov o azyl na území Slovenskej republiky za roky 1993 - 2010

ROK	Počet žiadostí o udelenie azylu	Udelený azyl	Neudelený azyl	Poskytnutá/neposkytnutá doplnková ochrana	Zastavené konania	Udelené štátne občianstvo
1993	96	41	20		25	0
1994	140	58	32		65	0
1995	359	80	57		190	0
1996	415	72	62		193	4
1997	645	69	84		539	14
1998	506	53	36		224	22
1999	1320	26	176		1034	2
2000	1556	11	123		1366	0
2001	8151	18	130		6154	11
2002	9743	20	309		8053	59
2003	10358	11	531		10656	42
2004	11395	15	1592		11782	20
2005	3549	25	827		2930	2
2006	2849	8	861		1940	5
2007	2642	14	1177	82/646	1693	18
2008	909	22	416	66/273	455	4
2009	822	14	330	98/165	460	1
3/2010	121	1	46	24/ 25	100	0
Spolu	55 576	558	6 809	270	47 861	204

Tab. Štatistický úrad SR

Z celkového počtu 55 576 žiadateľov o udelenie azylu bol udelený azyl MV SR len 558 žiadateľom. Azyl neudelila Slovenská republika 6 809 žiadateľom, doplnková ochrana bola poskytnutá 270 žiadateľom a štátne občianstvo Slovenskej republiky bolo udelené 204 žiadateľom. Až 47 861 žiadateľom bolo zastavené konanie o udelení azylu nakoľko bezdôvodne opustili zariadenia MÚ MV SR.

Vyhodnotenie výskumných otázok

Znenie výskumných otázok a s nimi súvisiace odpovede:

číslo v.o.	Výskumná otázka	Súvisiace otázky
č.1	Sú dôvody migrujúcich maloletých v prevažnej miere ekonomické?	7, 8, 9, 11, 23
č.2	Bola v rokoch kedy bol výskum realizovaný Slovenská republika pre maloletých bez sprievodu len tranzitnou krajinou?	5, 20, 22
č.3	Nepredstavujú maloletí bez sprievodu hrozbu pre Slovenskú republiku?	14, 15, 16

Výskumná otázka č. 1

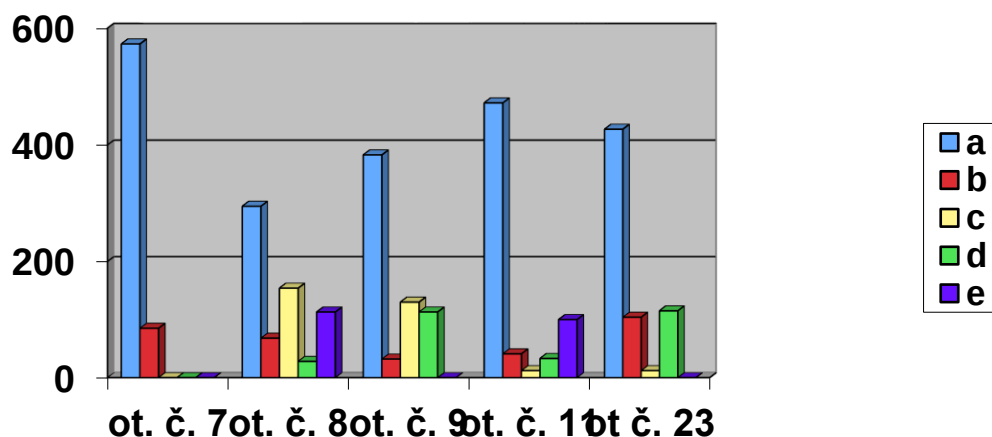
Sú dôvody migrujúcich maloletých v prevažnej miere ekonomické (existenčné)?

Tabuľka k výskumnej otázke č. 1

Č.o.	Názov otázky	možnosti	odpovede
7.	Z akých sociálnych pomerov pochádzali maloletí:	chudobné dobé	573 (87,1%) 85 (12,9%)
8.	Rodičia maloletých	žijú sirota polosirota neúplná rodina neuviedol	295 (44,8%) 68 (10,3%) 154 (23,4%) 28 (4,3%) 113(17,2)
9.	Zamestnanie rodičov maloletých	poľnohospodárstvo robotník dôchodca, nezamestnaný nevie	383 (58,2%) 32 (4,9%) 130 (19,8%) 113 (17,2%)

11.	Čo by ste chceli dosiahnuť v novej krajine	dobrá prácu vzdelanie chcem sa vrátiť domov chcem stretnúť s rodinou neviem	472 (71,7%) 41 (6,2%) 12 (1,8%) 33 (5,0%) 100 (15,2%)
23.	Z akých dôvodov si opustil svoju krajinu	ekonomické politické náboženské iné	427 (64,9%) 104 (15,8%) 12 (1,8%) 115 (17,5%)

Graf k výskumnej otázke č. 1

Až 87,1 % respondentov prichádzajúcich pochádza z chudobných pomerov, pričom sa všetci z tejto skupiny sa vyjadrili o existenčných problémoch svojej rodiny v krajine. Keď k tomu priradíme aké zamestnanie vykonávajú rodičia maloletých sme zistili, že v prevažnej miere rodičia pracujú v poľnohospodárstve a to 58,2%. Maloletí uviedli, že žijú len z toho čo dopestujú. V prípade, že je neúroda majú existenčné problémy. Ďalšou skupinou sú maloletí, ktorých rodičia sú na dôchodku alebo nezamestnaní 19,8%, pričom dôchodkový systém jednotlivých krajín pôvodu poskytuje len veľmi zlé finančné podmienky pre seniorov , alebo nevyplácanie starobných dôchodkov. Robotníckemu povolaniu sa venuje 4,9 % rodičov opýtaných respondentov, pričom sú závislí od vytvárania pracovných príležitostí danej krajiny. Len 12,9 % maloletých uviedlo, že pochádzajú z dobrých rodinných pomerov. Predpokladáme, že z tejto skupiny maloletých nie je ich motivácia ekonomická a pravdepodobným iniciátorom úteku z pôvodnej krajiny bola ich rodina, alebo rodina ktorá žije v EÚ. Z úplnej rodiny pochádza 44,8% maloletých. V 23,4 % uviedli, že sú polosiroty (v prevažnej miere zomrel otec). V týchto rodinách je horšia finančná situácia a pravdepodobne aj táto vzorka respondentov odpovedala aj o zlých ekonomických pomeroch rodiny. Až 10,3 % respondentov uviedlo, že sú siroty a sú odkázaní na sociálnu pomoc v krajinách pôvodu, ak tam nejaký sociálny systém funguje, ale väčšina je odkázaná na pomoc rodiny alebo známych, alebo krajina

pôvodu nedokáže o nich postarať. V 4,3% maloletí pochádzajú z neúplných rodín. Až v 17,2% sa maloletí nechceli vyjadriť k tejto otázke, pravdepodobne sú to tí istí respondenti, ktorí nevedeli nič o zamestnaní svojich rodičoch v k tejto otázke.

Maloletí v 71,7% uviedli, že zo svojej krajiny odišli do zahraničia za prácou a chceli by finančne podporovať svoju rodinu v krajine pôvodu. Vzdelaniu nedávajú až taký dôraz, pretože nemajú dostatok finančných prostriedkov na vzdelanie. Za vzdelaním odišli maloletí v 6,2%. V 5% z celkového počtu respondentov sa tešia na stretnutie s rodinou v niektorej z krajín Európskej únie, to znamená, že majú vytvorené siete známych a príbuzných, ktoré by im pomohli preklenúť prvé fázy usídlenia sa v novej krajine. Len 1,8 % maloletých prejavilo túžbu vrátiť sa do krajiny pôvodu a v 15,2 % sa nechceli vyjadriť.

Až 64,9 % maloletých prišlo na územie Slovenskej republiky z ekonomických dôvodov, keď si zoberieme dôvody udelenia azylu ekonomický dôvod nie je dôvod udelenia azylu, to znamená, že Slovenská republika zamietne takúto žiadosť o azyl ako neopodstatnenú. V 1,8 % maloletých opustilo svoju krajinu z náboženských dôvodov, alebo náboženského prenasledovania a 15,8 % z politických dôvodov, alebo politických nepokojov v krajine. Z celkového počtu opýtaných respondentov sa až 17,5 % maloletých nechcelo vyjadriť do krajiny pôvodu, vidia dobrú príležitosť lepšie žiť a v budúcnosti finančne podporovať svoje rodiny v krajinách pôvodu.

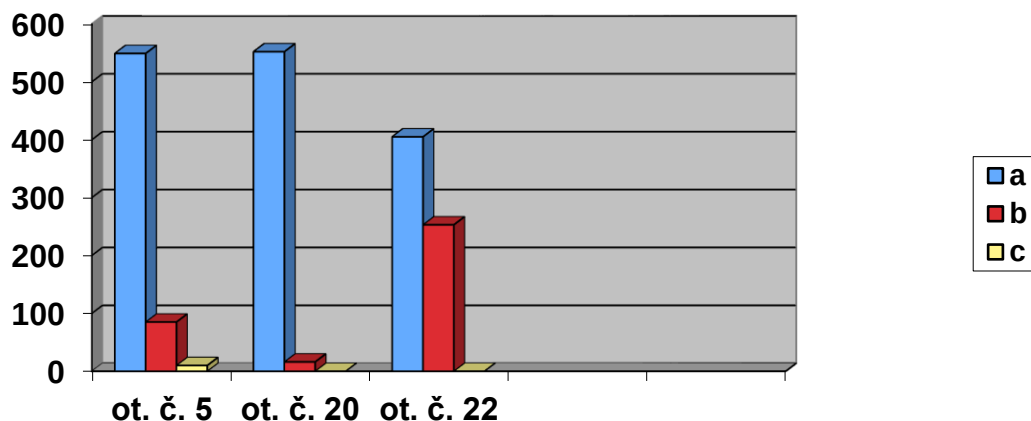
Výskumná otázka č. 2

Bola v rokoch kedy bol výskum realizovaný Slovenská republika pre maloletých bez sprievodu len tranzitnou krajinou?

Tabuľka k výskumnej otázke č. 2

č.o.	Názov otázky	možnosti	odpovede
5.	Dôvod príchodu na územie Slovenskej republiky:	▪ prechádzal cez územie Slovenskej republiky ▪ chce zostať žiť na území Slovenskej republiky ▪ nemá stanovenú cieľovú krajinu Európskej únie	549 (83,4%) 99 (15,1%) 10 (1,5%)
20.	Máte niekoho blízkeho alebo známeho v niektorej z krajín Európskej únie:	áno nie	552 (83,9 %) 106 (16,1%)
22	Bola tvoja cieľová krajina Slovenská republika	1.áno 2.nie 3.neviem	0 405 (61,6%) 253 (38,4%)

Graf k výskumnej otázke č. 2

Z celkového počtu 658 respondentov až 83,4 % maloletí cez Slovenskú republiku len prechádzali a využívali ju ako tranzitnú krajinu o čom nás presvedčili aj odpovede na dôvod príchodu na územie Slovenskej republiky. Na základe vyhodnotených dotazníkov uviedlo 15% maloletých, že chce zostať žiť na území Slovenskej republiky a len 1,5% z celkového počtu respondentov nemalo stanovenú cieľovú krajinu kde by chceli žiť. Keď si porovnáme tieto odpovede s reálnym konaním maloletých, z celkového počtu 939 maloletých, ktorí boli zadržaní pri nelegálnom prekročení hraníc skutočne požiadalo o azyl len 690 (73,5%) maloletých. Ostatní po umiestnení do detského domova ušli jedná sa o 230 (24,%) maloletých. To znamená, že maloletí zneužívajú azylový systém Slovenskej republiky. Doplnkovú ochranu využil len 1 (0,1%) maloletý. Repatriácia alebo zlúčenie s rodinou bolo uskutočnené v 5 (0,5%) prípadoch. Dobrovoľných návratov bolo uskutočnených 12 (1,3%) a v jednom prípade bol Slovenskou republikou udelený azyl. Ďalším motívom úteku a odchodu zo Slovenskej republiky bolo aj to, že 83,9% maloletých uviedlo, že majú niekoho v Európskej únii a teda aj nejaké sociálne väzby. Jedná sa predovšetkým o blízke rodiny, kamarátov a známych. V 16,1 % uviedli, že v zahraničí nemajú žiadne sociálne väzby.

Z celkového počtu opýtaných respondentov nebola cieľová krajina Slovenská republika pre 61,6 % maloletých, pričom 38,4 % maloletých sa nevedelo k danej otázke vyjadriť. Väčšina respondentov ani netušila o existencii Slovenskej republiky.

Výskumná otázka č. 3

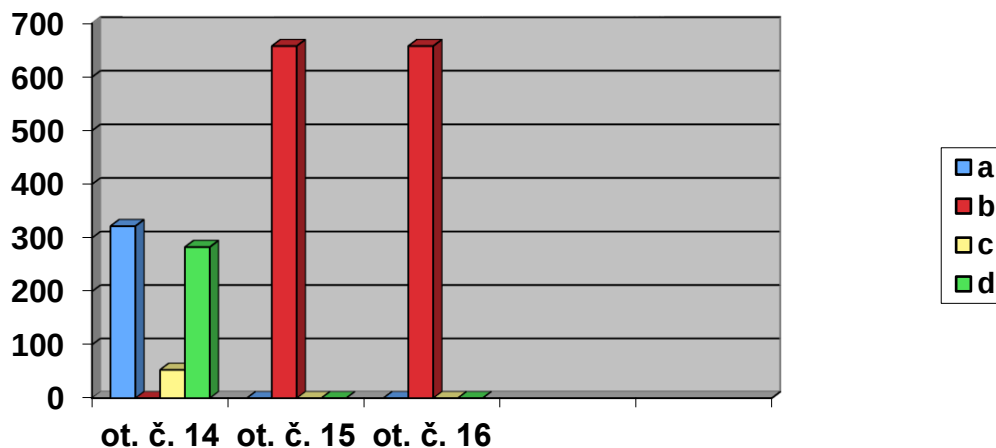
Nepredstavujú maloletí bez sprievodu hrozbu pre Slovenskú republiku?

Tabuľka k výskumnej otázke č. 3

č.o.	Názov otázky	možnosti	odpovede
14.	Užívaš nejaké škodlivé látky	▪ fajčenie ▪ drogy	322 (48,9%) 0

		▪ alkohol ▪ nie	53 (8,5%) 283 (43,01%)
15.	Bol si členom nejakej teroristickej organizácie	▪ áno ▪ nie	0 658
16.	Dopustil si sa vo svojej krajine nejakého trestného činu	▪ áno ▪ nie	0 658

Graf **k výskumnej** **otázke** **č.** **3**

Zámerom ďalšej výskumnej otázky bolo zistiť či maloletí bez sprievodu, ktorí prichádzajú na územie Slovenskej republiky, predstavujú pre našu spoločnosť hrozbu. Z celkového počtu opýtaných respondentov 48,9% maloletých fajčí alebo už skúšali fajčiť, alkohol užíva alebo mali s ním skúsenosť 8,05 % maloletých, takéto nízke číslo môže byť aj pre náboženské vierovyznanie maloletých až 43,01 % maloletých neužívalo žiadnu omamnú ani inú škodlivú látku. Ani jeden z respondentov nie je členom nijakej teroristickej organizácie a ani sa nedopustili trestného činu. Ak by sa niektorí z maloletých zúčastňoval nejakých teroristických útokov, alebo by sa dopustil nejakej trestnej činnosti, genocídy alebo činu proti ľudskosti, boli by takýto maloletí medzinárodne stíhaní a bol by v databáze Policajného zboru Slovenskej republiky.

Diskusia

Európske, ale aj svetové dejiny sú zdrojom pre množstvo príkladov, keď s osoby, či už hromadne, alebo jednotlivo, ocitli na úteku. Samotný útek ešte vždy nepredstavoval problém. Až keď utečenec požiadal iný štát o ochranu, vytvoril sa predpoklad pre konflikt. Svojím činom priviedol dve štátne moci do konfliktnej situácie. Táto situácia si postupne vyžiadala právnu úpravu, najskôr bola riešená formou zvykového práva, neskôr sa stav dostal do polohy azylového práva so všetkými jeho inštitútmi.

Cieľom výskumu bolo zmapovať súčasnú úroveň poskytovania sociálnej starostlivosti pre maloletých bez sprievodu. Na území Slovenskej republiky bolo v období od 1. apríla 2004 do 31. decembra 2009 zadržaných 939 maloletých, z toho 658 maloletých bez sprievodu bolo na základe rozhodnutie príslušného súdu umiestnených do Detského domova pre maloletých bez sprievodu. Na základe zistených skutočností, že z uvedeného počtu 939 maloletých, ktorí boli zadržaní pri nelegálnom prekročení hraníc skutočne požiadalo o azyl len 690 (73,5%) maloletých. Ostatní po umiestnení do detského domova ušli jedná sa o 230 (24,%) maloletých. To znamená, že maloletí zneužívajú azylový systém Slovenskej republiky. Doplnkovú ochranu využil len 1 (0,1%) maloletý. Repatriácia alebo zlúčenie s rodinou bolo uskutočnené v 5 (0,5%) prípadoch. Dobrovoľných návratov bolo uskutočnených 12 (1,3%) a v jednom prípade bol Slovenskou republikou udelený azyl.

Starostlivosť o maloletých je v detskom domove pre maloletých bez sprievodu poskytovaná rovnako ako v detskom domove pre deti, ktoré sú občanmi SR, v súlade so zásadami rovnakého zaobchádzania a s prihliadnutím na ich vek a rozumovú vyspelosť. Zároveň je im poskytovaná osobitná starostlivosť pre ich kultúrne, náboženské a jazykové odlišnosti. Detský domov pre maloletých súčasne zabezpečuje ich najlepšiu možnú ochranu a starostlivosť. Detský domov pre maloletých bez sprievodu je povinný zistiť, ak je to vzhľadom na vek dieťaťa a jeho rozumovú vyspelosť možné, názor dieťaťa na všetky skutočnosti, ktoré sa ho týkajú, a na tieto účely si zabezpečiť tlmočenie do jazyka, ktorému dieťa rozumie. (§ 50 ods. 2 zákona o sociálnoprávnej ochrane detí)

V prípade ak dieťa svojvoľne opustí detský domov bez súhlasu, detský domov pre maloletých bez sprievodu je povinný túto skutočnosť oznámiť bezodkladne najbližšiemu útvaru policajného zboru (ktorý vyhlási pátranie po nezvestnej osobe), súdu, ktorý nariadil ústavnú starostlivosť (alebo vydal predbežné opatrenie) a orgánu sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately (plní funkciu opatrovníka). Detský domov pre maloletých bez sprievodu plní významnú úlohu v procese integrácie maloletého, pretože sa snaží pripraviť maloletých na život v Slovenskej republike.

Maloletí nemajú spravidla žiadne doklady totožnosti, týka sa to aj menších detí a kým nemajú v Slovenskej republike, môžu opustiť detský domov len v sprievode vychovávateľa.

Ostatné deti môžu chodiť do školy, na vychádzky a voľnočasové aktivity mimo detský domov, so súhlasom riaditeľa detského domova. Najviac maloletých

prichádzajúcich na územie Slovenskej republiky je 17. ročných a to v 42,9 % respondentov z celkového počtu maloletých. Ďalej nasledujú maloletí 16. ročný v 34,2 %. Nezanedbateľnou kategóriou sú maloletí 15. ročný a to až v 14%. Keď sa pozrieme na vekovú kategóriu 14 ročných (6,4%) a 13. ročných (2,6%) je namieste otázka, ako sa tieto deti ocitli v cudzej krajine a bez zákonného zástupcu: Uvedené počty v jednotlivých vekových hraniciach sú len informatívne, nakoľko pri umiestňovaní maloletých do detského domova sa vek nezisťuje ale je im priznaný podľa toho aký si uvedú pri vstupných pohovoroch. Maloletí prichádzajú totiž na územie Slovenskej republiky vo väčšine prípadoch bez potrebných dokladov. Keďže Slovenská republika ratifikovala medzinárodné dokumenty týkajúce sa maloletých bez sprievodu, musí rešpektovať vyhlásenie maloletého o jeho veku. Deklarácia odporúčaných postupov programu pre odlúčené deti v Európe stanovuje kto môže vykonávať posudzovanie veku maloletého. Slovenská republika nemá inštitúciu, ktorá by spĺňala stanovené kritéria pre posudzovanie veku maloletých a chýba jej aj príslušná legislatíva. Čo sa týka veku maloletého, ide o skutočný problém. Mnohokrát sa stáva, že mladý človek sa vydáva za mladšieho – maloletého. Nabádajú ho k tomu hlavne prevádzaci, ktorí ho presviedčajú, že takto bude mať viac a bude sa s ním v ďalšom priebehu jednať ako s maloletým – bude mu patriť vyšší štandard v oblasti sociálnej práce (väčšia starostlivosť, častejší prídel stravy, možnosť školskej dochádzky).

Ďalším nedostatkom v našej legislatíve je, že maloletí bez sprievodu môžu v detskom domove zostať len do dovŕšenia 18. roku, následne sa s nimi jedná ako z dospelými a musia opustiť detský domov a ak chcú zostať žiť na území Slovenskej republiky musia požiadať o azyl. V tomto prípade dochádza k diskriminácii voči ostatným deťom v detských domovoch. V prípade, že navštevujú školu, musia prerušiť vzdelávanie a odchádzajú do zariadení Ministerstva vnútra Migračného úradu SR. Je potrebné novelizovať zákon o sociálnoprávnej ochrane detí a umožniť maloletým bez sprievodu predĺženie ústavnej starostlivosti do 19 rokov a možnosť so súhlasom domova zostať v domove do 25 rokov rovnako ako to platí pre deti v ostatných detských domovoch. Keďže podľa slovenského právneho poriadku osoby mladšie ako 18 rokov nemajú spôsobilosť na právne úkony, t. j. nemajú spôsobilosť vlastným konaním zakladať, meniť alebo rušiť právne vzťahy, musia mať tieto osoby zákonného zástupcu, ktorý koná za nich, teda koná s právnymi účinkami. V tomto prípade je maloletému ak maloletý nemá zákonného zástupcu, je súd podľa

Občiansko súdneho poriadku povinný určiť dieťaťu opatrovníka bezodkladne po uskutočnení výkonu predbežného opatrenia, teda po umiestnení maloletého do určeného detského domova. V § 75a, ods. 2: pri nariadení predbežného opatrenia podľa odseku 1 nemusí byť maloleté dieťa zastúpené. Ak maloletý nemá zákonného zástupcu alebo ak zákonný zástupca nemôže maloleté dieťa v konaní zastupovať, ustanoví súd maloletému dieťaťu opatrovníka bezodkladne po uskutočnení výkonu predbežného opatrenia. Maloletému bez sprievodu v súlade s § 39 ods.2 v spojení s § 57 ods. 3 zákona o rodine, § 29 ods. 1 písm. a) zákona o sociálnoprávnej ochrane detí by mal byť ustanovený poručník. Závažným zistením skutočnosť, že MBS nie je ustanovovaný poručník vôbec, napriek tomu, že to predpokladá tak zákon. Úlohy poručníka čiastočne preberá opatrovník, ktorým býva Úrad práce sociálnych vecí a rodiny v Trenčíne.

Jedným z cieľov výskumu je aj zistenie, z akých dôvodov maloletí bez sprievodu odišiel z krajiny pôvodu, aký mal cieľ a úmysel a aké sú jeho plány a predstavy o budúcnosti tak, aby sa spoločne s maloletým rozhodlo o najvhodnejšom postupe riešenia jeho životnej situácie. Keďže až 64,9 % maloletých prišlo na územie Slovenskej republiky z ekonomických dôvodov, 1,8 % maloletých opustilo svoju krajinu z náboženských dôvodov a 15,8 % z politických dôvodov. Z celkového počtu opýtaných respondentov sa až 17,5 % maloletých nechcelo vyjadriť. Pri zisťovaní informácií o maloletých bez sprievodu by sa mali zisťovať osobné pomery maloletého bez sprievodu, predovšetkým informácie o jeho rodinných príslušníkoch a údaje o tom, kde sa rodina maloletého nachádza. Predovšetkým by sa malo zistiť, či zlúčenie s rodinou a návrat do krajiny pôvodu neodporuje najlepšiemu záujmu maloletého. Napríklad ak sa maloletí bez sprievodu stal obeťou obchodovania s ľuďmi a do zahraničia ho predala vlastná rodina, ku ktorej sa má vrátiť. V prípade, ak sa MBS má zlúčiť s inými rodinnými príslušníkmi ako sú rodičia, je potrebné zabezpečiť súhlas rodičov, alebo zákonných zástupcov maloletého, že so zlúčením súhlasia, za predpokladu, že rodičia žijú.. Je dôležité, aby maloletí bez sprievodu písomne vyjadril svoj súhlas so zlúčením s rodinou v inej krajine.

Veľmi často sprevádza našu spoločnosť mýtus cudzincov a o nebezpečenstve a ohrození našich obyvateľov. Niekedy ich neznalosť ich kultúry hraničí z rasizmom a presvedčením, že ľudia s odlišnými fyzickými, náboženskými či kultúrnymi charakteristikami sú menejcenní. Každý moslim = terorista. Ľudia v sebe ukrývajú intenzívnu rasovú predpojatosť, násilie, segregáciu, perzekúcie. Pri zisťovaní odkiaľ

najväčší počet maloletých prichádza sme zistili, že najviac maloletých je z Moldavskej republiky 33,6% z celkového počtu 658 respondentov. Ďalšími krajinami s najväčším zastúpením maloletých je Pakistan (17,8%) a India (17,3%). Medzi ďalšie krajiny s najväčším zastúpením maloletých za roky 2004 a 2009 sú maloletí Afganistanu (8,4%) a nezanedbateľne miesto zaujal aj Bangladéš (8,2%). Ani jeden z respondentov nie je členom nijakej teroristickej organizácie a ani sa nedopustili trestného činu. Ak by sa niektorí z maloletých zúčastňoval nejakých teroristických útokov, alebo by sa dopustil nejakej trestnej činnosti, genocídy alebo činu proti ľudskosti, boli by takýto maloletí medzinárodne stíhaní a bol by v databáze Policajného zboru Slovenskej republiky.

Problém vysokého počtu miznutia maloletých bez sprievodu, ktorí boli zaradení do programu, ostáva naďalej predmetom obáv. Aj keď aktuálne informácie neoficiálne potvrdzujú, že časť maloletých bez sprievodu sa mohla vrátiť domov, nemáme žiadne informácie o dôvodoch takýchto zmiznutí. Jednou z možností je frustrácia z dlhého času, ktoré dieťa strávi v systéme čakaním (týka sa to azylového systému v Írsku, ako aj interného systému schvaľovania v rámci IOM). Ďalšou možnosťou ostávajú zmiznutia súvisiace s maloletými.

Zmiznutia maloletých bez sprievodu považujeme za omnoho znepokojujúcejšie, keďže obeť nemajú v Slovenskej republike nikoho, na koho by sa mohli obrátiť v prípade ťažkostí. Sú v krajine, ktorú nepoznajú, kde sa nedokážu dohovoriť. Okrem toho majú často za sebou traumatické zážitky – niektorých oklamali, vyhrážali sa im, zneužili ich a odobrali dokumenty. Preto ak chcú prežiť, musia často páchať trestné činy alebo sa venovať prostitúcii a tým sa stávajú ľahkou obeťou pre obchodníkov s ľuďmi a iné pochybné kriminálne živly. Pátranie po maloletých bez sprievodu je ťažké. Klasické metódy policajného vyšetrovania nie sú vždy účinné. Nemáme istotu, že udávaná identita je skutočná. A väčšinou nie je k dispozícii žiadna informácia o prichádzajúcich či odchádzajúcich volaniach, menách priateľov či rodinných príslušníkov... Navyše, zmiznutie maloletých bez sprievodu nie je limitované slovenskými hranicami. Zmiznutie má aj medzinárodný rozmer. Slovensko je malá krajina a za niekoľko hodín môže byť človek vo Rakúsku, Česku či Nemecku. Avšak nie všetky krajiny považujú zmiznutia za prioritu, a určite nepovažujú za prioritu zmiznutia maloletých bez sprievodu. Kým maloletí nastúpili do azylovej procedúry z detských domovov ušli 230 (24,%) maloletých, následne ušlo z azylu veľké číslo maloletých, nakoľko Ministerstvo vnútra SR neuverejňuje tieto štatistiky a ani si ich

nevedie a neposkytuje informácie o maloletých bez sprievodu. Nedostatok finančných a ľudských zdrojov spôsobuje, že odhaľovanie a stíhanie fenoménu obchodovania s ľuďmi nenapreduje.

Záver

Ani Slovensko neobchádza migrácia a s ňou spojený výskyt utečencov na našom území. Po vstupe do Európskej únie je Slovensko zaviazané správať sa voči utečencom podľa schválených právnych noriem. Na jednej strane sú právne normy ktoré musí Slovensko dodržiavať, na druhej strane je verejná mienka občanov tohto štátu. Každý štát bez ohľadu na počet prijatých utečencov sa musí snažiť, aby jeho obyvatelia dokázali prijímať občanov iných štátov a národností bez zbytočných predsudkov a náznakov akejkoľvek xenofóbie.

Sociálna práca so žiadateľmi a azylantmi má svoje špecifiká. Sociálny pracovník si musí uvedomiť, že žiadatelia sú traumatizovaní situáciou v ich krajine, nachádzajú sa pre nich v neznámom prostredí, kde sa nevedia orientovať v danom systéme, nepoznajú práva a povinnosti, ktoré sa na nich vzťahujú. Preto je potrebné pristupovať k nim citlivo a zhovievavo. Sociálny pracovník svoju prácu nemôže realizovať bez takých vlastností ako je úplná akceptácia, empatia, porozumenie. Musí sa tiež vedieť vcítiť do ich problémov, či psychických alebo sociálnych a pomôcť v orientácii do nových životných podmienok. Problém utečenectva vôbec nekotví v samotných utečencoch. Oni, naopak, predstavujú morálnu silu a vytrvalosť. Neľahký životný osud ich naučil vážiť si vzácne veci, akými sú priateľstvo, pochopenie, rodina, domov. Naučil ich vytrvalosti, oddanosti a ešte aj tomu, že živote sa vždy musí nájsť nejaké riešenie, a to aj vtedy, keď sa zdá, že žiadne neexistuje. Je už len na nás, či tento problém začneme riešiť srdcom.

Odporúčania pre prax

Emigrácia je nezastaviteľný proces, sprevádza ľudstvo od jeho vzniku a budúcnosť tento proces nezmení, ba práve naopak. Ľudia budú naďalej migrovať z rôznych príčin či už ekonomických, politických, náboženských a iných dôvodov. Je na každej krajine ako príjme migrantov, aké podmienky im prípravy.

- Novelizovať zákon o sociálnoprávnej ochrane detí a umožniť MBS predĺženie ústavnej starostlivosti do 19 rokov a možnosť so súhlasom domova zostať v domove do 25 rokov rovnako ako to platí pre deti v ostatných detských domovoch.

- Zabezpečiť, aby boli všetci MBS povinne verejne zdravotne poistení bez ohľadu na ich aktuálne právne postavenie.
- Zabezpečiť v rámci rezortu Ministerstva školstva SR vypracovanie osnov alebo metodiky pre prijímanie MBS do škôl a pre vzdelávanie MBS.
- Vypracovať v rámci rezortu Ministerstva školstva SR a aplikovať jednotný systém zisťovania vzdelanostnej úrovne maloletých, ale aj ostatných cudzincov, a to najmä vtedy, ak nemajú doklady o vzdelaní.
- Novelizovať príslušné zákony tak, aby bolo maloletým žiadateľom o azyl bez sprievodu umožnené zotrvať aj po podaní žiadosti o udelenie azylu v Detskom domove pre MBS v Hornom Orechovom.
- Ustanovovať poručníka MBS, ktorí majú poskytnutú doplnkovú ochranu alebo udelený azyl alebo sa v SR nachádzajú dlhodobejšie, resp. je predpoklad, že tu dlhodobejšie zotrvávajú, pretože prejavujú záujem o štúdium a integráciu a majú udelený tolerovaný pobyt.
- Zlepšiť komunikáciu o fenoméne MBS a spoluprácu v tejto oblasti medzi kompetentnými rezortmi (Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR; Ministerstvo vnútra SR; Ministerstvo zdravotníctva SR; Ministerstvo školstva SR), za spoluúčasti súdov, ako aj mimovládnych organizácií pracujúcich v oblasti azylu a migrácie
- Zabezpečiť kvalifikované školenia pre pracovníkov detského domova pre MBS, a to najmä odborné školenia zamerané na prácu s deťmi – cudzincami, osobitne odlúčenými deťmi; na identifikáciu obetí obchodovania s deťmi; na osvojenie si medzi kultúrnych zručností; či na fenomén migrácie maloletých všeobecne.
- Bolo by vhodné, aby táto problematika utečencov našla aj pevné miesto v učebných osnovách jednotlivých vysokých škôl pre jej výrazne sociálny aspekt vzhľadom k tomu, že fenomén migrácie nikdy nevymizne.

Veľmi dôležitým ďalším faktorom je pozitívne informovať verejnosť, odbúraním predsudkov a bojovať voči intolerancii voči tejto minoritnej časti. Zbavovať verejnosť rôznych predsudkov, že cudzinci sú nositelia chorôb, zdrojom nebezpečia, zvýšenou kriminalitou ale aj s problémami zamestnania. Počas integračného procesu by mala byť hlavným znakom multikultúrna integračná politika, ktorá by umožňovala cudzincom pokračovať vo vlastnom spôsobe života.

V tomto snažení považujeme za potrebné spolupracovať s médiami ako hlavným zdrojom možného vplyvu na verejnú mienku ale aj politiku samotného štátu.

V politike štátu voči migrantom je potrebné eliminovať politické zásahy, rasové, náboženské, ideové a iné vplyvy.

V práci zdôrazňujeme riziká maloletých bez sprievodu v ich možnom zneužívaní. Je otáznne či obchod s maloletými je spoločensky dostatočne frekventovanou témou, ktorá by sa prezentovala spolu s porušovaním ľudských práv, negatívny postoj k tejto téme. Ignorancia tejto témy nepriamo podporuje nový fenomén nazývaný “novodobé otroctvo”. Pritom sa nehovorí sa o ďalších závažných faktoch ako je chudoba a jej negatívny vplyv na hodnotový vývin dieťaťa a dospelávajúceho.

Keďže je niekedy veľmi ťažké rozlíšiť rozdiel medzi migrantmi, utečencami a žiadateľmi o azyl je dôležité k nim pristupovať s plnou akceptáciou a snahou im pomôcť integrovať sa do spoločnosti.

ZOZNAM BIBLIOGRAFICKÝCH ODKAZOV

AYOTTE, W. 2000. Separated Children Coming to Western Europe – Save the Children, Seve the Children Fund, London 2000.

BARGEROVÁ, Z. - ŠTEVULOVÁ, Z. 2009. *Výročná správa o politikách v oblasti migrácie a azylu 2008 Slovenská republika*. Bratislava: IOM Medzinárodná organizácia pre migráciu, 2009. 51 s.

FAJNOROVÁ, K. a Z. ŠTEVULOVÁ, 2009. *Právne postavenie a možnosti integrácie maloletých cudzincov bez sprievodu v Slovenskej republike*. Bratislava: OZ Liga za ľudské práva, 2009. 106 s.

GULIČOVÁ, M. G. 2009. *Maloletí bez sprievodu v Slovenskej republike – politiky riadiace ich príjem, návraty a integračné opatrenia*. Bratislava: IOM Medzinárodná organizácia pre migráciu, 2009. 64 s.

Charta základných práv Európskej únie /2000/C 346/01/.Dohovor OSN o právach dieťaťa 1989.Dohovor o právnom postavení utečencov, Ženeva 1951.

Dublinský dohovor (Úradný vestník Európskych spoločenstiev L 316, 15/12/2000).

EU Organised Crime report, Public version, EUROPOL: The Hague, October 2005, s. 15
Organised illegal immigration into the European Union, EUROPOL, The Hague, 2006.

EU Organised Crime report, Public version, EUROPOL: The Hague, October 2005, s. 16
Správa o čiernom obchode s ľuďmi 2004, Časť I a II,
<http://bratislava.usembassy.gov/cis/sk048.html>
<http://www.organisedcrime.info/index.php?mode=12&id=4> (10. 2. 2018)

EU Organised Crime report, Public version, EUROPOL: The Hague, October 2005.

European Commission (2008): New tools for an integrated European Border Management Strategy, Press Release, MEMO/08/85

INTERNATIONAL ORGANISATION FOR MIGRATION 2005. World Migration 2005 – UNITED NATIONS 2004. World Economic and Social Survey 2004 – International Migration. New York.

IOM (2008): World Migration 2008 - Managing labour mobility in the evolving global economy, International Organization for Migration, Geneva
Protokol týkajúci sa právneho postavenia utečencov, New York 1967.

Smernica Rady 2004/83/ES o minimálnych ustanoveniach pre oprávnenie a postavenie štátnych príslušníkov tretej krajiny alebo osôb bez štátneho občianstva ako utečenci alebo osoby, ktoré inak potrebujú medzinárodnú ochranu a obsah poskytovanej ochrany.

Smernica Rady 2003/9/ES ktorou sa ustanovujú minimálne štandardy pre prijímanie žiadateľov o azyl.

Zákon NR SR č. 460/1992 Z.z. Ústava Slovenskej republiky

Zákon NR SR č. 40/1993 Z.z. o štátnom občianstve Slovenskej republiky

Zákon NR SR č. 171/1993 Z.z. o Policajnom zbore

Zákon NR SR č. 270/1995 Z.z. o štátnom jazyku Slovenskej republiky

Zákon NR SR č. 48/2002 Z.z. o pobyte cudzincov a o zmene a doplnení niektorých zákonov

Zákon NR SR č. 480/2002 Z.z. o azyle a o zmene a doplnení niektorých zákonov

Zákon NR SR č. 207/2004 Z.z. ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 480/2002 Z.z. o azyle a o zmene a doplnení niektorých zákonov a o doplnení zákona č. 29/1984 Zb. o sústave základných a stredných škôl (školský zákon) v znení neskorších predpisov

Zákon NR SR č. 365/2004 Z.z. o rovnakom zaobchádzaní v niektorých oblastiach a o ochrane pred diskrimináciou a o zmene a doplnení niektorých zákonov (antidiskriminačný zákon)

Zákon NR SR č. 36/2005 Z.z. o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov

Zákon NR SR č. 82/2005 Z.z. o nelegálnej práci a nelegálnom zamestnávaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov

Zákon NR SR č. 300/2005 Z.z. trestný zákon

Zákon NR SR č. 305/2005 Z.z. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele a o zmene a doplnení niektorých zákonov

Zákon NR SR č. 40/2006 Z.z. úplné znenie Občianskeho súdneho poriadku zo 4. decembra 1963 č. 99/1963 Zb. a o zmene a doplnení niektorých zákonov

Zákon NR SR č. 344/2007 Z.z. ktorým sa mení a dopĺňa zákon Národnej rady Slovenskej republiky č. 40/1993 Z.z. o štátnom občianstve Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov a o zmene a doplnení niektorých zákonov

Zákon NR SR č. 414/2007 Z.z. úplné znenie zákona č. 480/2002 Z. z. o azyle a o zmene a doplnení niektorých zákonov

Zákon NR SR č. 502/2007 Z.z. úplné znenie zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 40/1993 Z.z. o štátnom občianstve Slovenskej republiky, ako vyplýva zo zmien a doplnení niektorých zákonov

Zákon NR SR č. 245/2008 Z.z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov

Zákon NR SR č. 330/2008 Z.z. úplné znenie zákona č. 5/2004 Z.z. o službách zamestnanosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov

Zákon NR SR č. 447/2008 Z.z. o peňažných príspevkoch na kompenzáciu ťažkého zdravotného postihnutia a o zmene a doplnení niektorých zákonov

Zákon NR SR č. 448/2008 Z.z. o sociálnych službách a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov

Zákon NR SR č. 568/2009 Z.z. o celoživotnom vzdelávaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov

Zákon NR SR č. 594/2009 Z.z. ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 48/2002 Z.z. o pobyte cudzincov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a o zmene a doplnení niektorých zákonov

Zákon č. 404/2011 Z.z. o pobyte cudzincov a o zmene a doplnení niektorých zákonov

Zákon NR SR č. 443/2010 Z.z. o dotáciách na rozvoj bývania a o sociálnom bývaní

Uznesenie vlády SR č. 501/1993 k návrhu inštitucionálneho zabezpečenia komplexného riešenia migračnej problematiky v Slovenskej republike vrátane organizačnej štruktúry úradu pre migráciu

Uznesenie vlády SR č. 846/1993 k návrhu zásad migračnej politiky Slovenskej republiky

Uznesenie vlády SR č. 11/2005 k návrhu koncepcie migračnej politiky Slovenskej republiky

Uznesenie vlády SR č. 338/2009 k návrhu koncepcie integrácie cudzincov v Slovenskej republike

Uznesenie vlády SR č. 96/2010 k návrhu Koncepcie štátnej bytovej politiky do roku 2015

Uznesenie vlády SR č. 67/2011 ku koncepčným zámerom migračnej politiky SR na obdobie rokov 2011 – 2015 (aktualizácia Koncepcie migračnej politiky SR)

Oznámenie č. 104/1991 Z.z. Federálneho ministerstva zahraničných vecí o dojednaní Dohovoru o právach dieťaťa

Oznámenie č. 209/1992 Z.z. Federálneho ministerstva zahraničných vecí o podpísaní Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd

Oznámenie č. 319/1996 Z.z. Ministerstva zahraničných vecí Slovenskej republiky o prijatí Dohovoru o právnom postavení utečencov

Uznesenie Rady 97/C 221/03 z 26 júna 1997 o maloletých bez sprievodu, ktorí sú príslušníkmi tretích krajín

Smernica Rady 2003/86/ES z 22. septembra 2003 o práve na zlúčenie rodiny

Smernica Rady 2004/83/ES z 29. apríla 2004 o minimálnych ustanoveniach pre oprávnenie a postavenie štátnych príslušníkov tretej krajiny alebo osôb bez štátneho občianstva ako utečencov alebo osôb, ktoré inak potrebujú medzinárodnú ochranu, a obsah poskytovanej ochrany

Smernica Rady 2005/85/ES z 1. decembra 2005 o minimálnych štandardoch pre konanie v členských štátoch o priznávaní a odnímaní postavenia utečenca

Nariadenie Rady (ES) č. 2725/2000, ktoré sa týka zriadenia systému „EURODAC“ na porovnávanie odtlačkov prstov pre účinné uplatňovanie Dublinského dohovoru

Nariadenie Rady (ES) č. 343/2003 z 18. februára 2003 ustanovujúce kritériá a mechanizmy na určenie členského štátu zodpovedného za posúdenie žiadosti o azyl podanej štátnym príslušníkom tretej krajiny v jednom z členských štátov

Kontakt

prof. PhDr. Monika Mačkinová, PhD.

Katedra sociálnej práce

Pedagogická fakulta Univerzity Komenského v Bratislave

Email. mackinova@fedu.uniba.sk